

MEHMED BEĆOVIĆ ISLAMSKI PRAZNICI
I ODABRANE NOĆI

Novi Pazar 1995 / 1415
Recenzenti Adem Zilkić Nezir Salihović
Lektor Maruf Fetahovlć
Naslovna strana Am ina Bećović
Izdavač TUIP "Zana Company" Novi Pazar

Štampa DD "Jedinstvo" Novi Pazar
Tiraž 2000

MEHMED BEĆOVIĆ
ISLAMSKI PRAZNICI I ODABRANE NOĆI
Novi Pazar 1995 / 1415

BISMILLAHIR-RAHMANIR-RAHIM
U ime Boga Milostivog Samilosnog
"Nun. Tako Mi kalema i onoga što oni pišu".
(Kur’an, 68:1)

Ovu skromnu knjigu darujem svojini časnim savremenicima, njihovoj djeci i njihovim potomcima.

Mehmed Bećović

Izdavanje ove knjige je sponzorisao Hakim Rizvanović, a nanijetio plemenitoj duši svoga rahmetli oca Rasima.

Svaki narod ima svoje istorijski značajne događaje koje pamti, proslavlja i prenosi s generacije na generaciju; dane masovnog okupljanja, noći koje su vrednije od hiljade drugih noći, posvećene manifestaciji svojih nacionalnih, društvenih ili vjerskih osjećanja kojima učvršćuje i uzdiže ideološku svijest svog nacionalnog bića. Za njih su znali ljudi prais- torijskog doba, narod Ibrahima poslanika i Isa a.s. i njihovi sledbenici. Perzijanci su proslavljali prvi dan jeseni, a Kopti drevnog Egipta, sa svojim faraonima, prvi dan proljeća u kome su darivali Nilu najljepšu djevojku Egipta.

Proslavljanje praznika mnogih naroda prešlo je u formalnost, zapostavljala se vremenom njihova moralna svrha i buđjenje osjećaja humanosti. U lijepe prazničke običaje uvlačili su se i loši. Ima raznih naroda koji su praznike poznavali i provodili u znaku razvratne zabave, igre, pića, nepristojnog veselja, buke i galame. Neke stare religije su, opet, uzimale religijozne praznike za smotre neobuzdanosti i moralnog anarhizma. Na drugoj, posve suprotnoj strani, vidimo da se praznično raspoloženje ispo-ljavalo kroz ponavljanje svetih sjećanja, ceremonija i molitvi.

Islam, čija su mjerila sredjena i kriteriji pravi, svojim dolaskom, baca novo svjetlo na ideju praznika. On ih udaljava od materijalnog razvrata i spiritu- alne ozbiljnosti, uzimajući dobre a odbacujući loše strane ovih dveju krajnosti, pridružujući, im, naravno, nove elemente, tako da sve to daje jedan viši smisao, lijepu živopisnu sliku koja je izraz čistote, dostojanstva, čednosti i pristojnosti.

Smisao islamskih praznika je logičan, a svrha mnogostruka. Moralno odgojenim porukama produbljuju se pozitivne snage ličnosti za izgradnju bolje budućnosti ovog i sretnijeg zagrobnog života. Prazničko

raspoloženje psihički priprema ljude na odlučnije akcije. Čovjek je božji zastupnik na zemlji. Zato je kruna svijeta, njegov gospodar, a ne sluga. Islam je vjera duše i tijela, i svi naši poslovi uskladju- ju se u smislu njihovih potreba.

Kur'an na to upozorava:

"I nastoj sa time što ti je Allah dao da stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine". (Kur'an, 28:77).

Praznički islamski život pokreće vjernike na jače razmišljanje o Stvoritelju, koji mu je, uz njegov trud, dao brojna materijalna dobra i sa još mnogobrojnim darovima omogućio udoban i prijatan život.

Javno proslavljanje vjerskih praznika spada u simbole vjere. Vjerske praznike, koji se obilježavaju u odredjenim danima ili odabranim noćima sa pojedinačnim ili zajedničkim manifestacijama vjerskog osjećaja i veselja, dane medjusobnog posjećivanja rodbine, prijatelja i susjeda, treba svakojako ispunjavati pristojnim kulturno zabavnim programom.

U interesu uzdizanja plemenitosti duše, razvijanju sluha i ostalih čula čovjeka, ne treba zanemariti prigodne muzičke i kulturne zabavne priredbe i poučne programe.

To je ideja praznika u islamu.

Proslavljanje vjerskih praznika i mubarek noći obeležava se na jedan vrlo svečan i pristojan vjerski način koji dolikuje pravim vjernicima koji se sjećaju istorijskih trenutaka Alejhisselama, trenutaka i datuma vezanih za njegove drugove i uopšte velike islamske datume koji su bili prekretnica ne samo u istoriji islama nego i u istoriji čovječanstva.

Neke praznike i mubarek noći je Allah dž.š. svojim robovima dao i pružio im priliku da u tim trenucima skrušeno i smireno zatraže dio njegovog rahmeta-milosti, i pokaju se za učinjena nedozvoljena djela.

U mubarek (prazničnim) danima i odabranim (dobrim) noćima pravi vjernik Allaha dž.š. moli za oprost (dovom). To čini jer je njegova molitva (dova) nekoliko hiljada puta prihvatljivija nego u ostalim danima i noćima. Pravi vjernik iskreno vjeruje da će njegova dova biti kabul kod Allaha dž.š.

U ovim danima i noćima, kada na hiljade mele- ka silaze po Allahovom naredjenju na zemlju da bi zabjeležili svako dobro djelo, Allah dž.š. pita:

"Ima li ko da traži Moju milost, da mu je dam,ima li ko da traži moju opskrbu.da ga opskrbim, ima li ko da traži Moju oprost, da ga oprostim?".

Tako, u tim trenucima, Allahova milost, opskrba i oprost, silazi do Njegovih robova koji je traže.

Svjesni obilate nagrade koja čeka od Allaha dž.š. muslimani dočekuju ove trenutke baš onako kako dolikuje pravim vjernicima.

U džamijama organizuju se svečane akademije koje su ispunjene prigodnim predavanjima, učenjem
Kur’ana, Ilahijama, Kasidama, Mevludima i koje se završavaju dovom i molbom za oprost grijeha kao i za dobru sreću u budućem životu i radu.

Osim džamijskih svečanosti, vjernici u svojim kućama obnavljaju svoje imane, učenjem Kur’ana, nafile namazom, istigfarom, mevludima, a posebno se drže Muhammedove izreke:

"Obnovite svoje imane sa: Ešhedu en la ilahe illellahu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu".

(Vjerujem i očitujem, da je samo jedan Bog (Allah dž.š.) i da je Muhammed Njegov rob i poslanik).

Muhammed a.s. je najbolji uzor, jer je on poslan da usavrši plemenitosti ljudi.

Blagoslovljeni dani i mubarek noći imaju osnovnu poruku: Vjerovanje i pokornost Allahu dž.š. U njima se izražava bezgranično oduševljenje zbog pripadnosti uzvišenom islamu, zadovoljstvo življenja po njegovim propisima, te odlučnost aktivnog rada i orijentacije po njegovim časnim izvorima. Takav odnos je ispravan i potrebno ga je držati trajnim rješenjem. Takvim gledanjem na islam stvara se siguran imunitet protiv svega što je negativno, a kroz mubarek noći i blagoslovljene dane snaga tog imuniteta se obnavlja i ojačava.
Autor

H I D Ž R A (Mulismanska nova godina)

"Onaj koji se iseli Allaha radi naći će na Zemiji mnogo mjesta, uprkos svojih neprijatelja, i slobodu. A onome ko napusti svoj rodni kraj radi Allaha i Poslanika Njegova, pa ga stigne smrt. nagrada od Allaha njemu je sigurna. A Allah mnogo prašta i milostiv je".
(Kur’an, 4:100)

"Oni koji vjeruju i koji se isele i bore na Allahovom putu, oni se mogu nadati Allahovoj milosti.-A Allah prašta i samilostan je".

H I D Ž R A
Muslimanska nova godina

Muslimanska nova godina, ima poseban značaj mcdju svim islamskim praznicima. Za ovaj blagdan vezan je jedan od najvećih dogadjaja u istoriji islama, a to je hidžra, dan seobe Muhammeda a.s. i njegovih ashaba iz Mekke u Medinu. Koliko je taj dogadjaj velik i značajan, vidi se po tome što je on uzet za početak islamske ere.

Zašto je tom dogadjaju, još u prvo doba islama, pridata tolika važnost? Pored toliko drugih značajnih dogadjaja, zašto je baš hidžret

predstavljao prekretnicu u životu prvih muslimana? Od toga dogadjaja islam više nije bio slab i nejak; on je postao stabilan i učvrstio svoje temelje.

Islamski svijet počeo je proslavljati hidžretsku novu godinu. To je zaista lijep običaj, jer je to jedan od najvećih dana u istoriji islama.

On kao takav zaslužuje naročitu pažnju i treba ga proslavljati i uveličati. Svi narodi od početka svijeta označavali su, a i danas označavaju dane svoje istorije, od kojih broje i računaju vrijeme. Spomenut ćemo samo neke:

Vizantijska (carigradska Grčka), svjetska era počinje 1.IX 5.508. godine prije Isa-a a.s. Taje godina označena kao "početak svijeta"). Kada toj godini dodamo godine iza rodjenja Isa-ovog a.s. onda bi, prema tome, računanju "od početka svijeta" proteklo svega 7.502. godine.

Hebrejska era takodje računa godine "od početka svijeta", s tom razlikom što je prema hebrejskoj predaji "početak svijeta" bio 3.761. godine pre Isa-a a.s. Prema hebrejskom računanju "od početka svijeta" je prošlo do sada 5.755 godina.

Kršćani nisu od početka imali svoju posebnu eru. Služili su se drugim erama. Računanje godina od Isaovog a.s. rodjenja uveli su oko 533. godine, dakle, tek u vijeku u kome se rodio Muhammed a.s.

Pre pojave islama Arapi su imali više era. Dugo su brojali godine od vremena gradnje Ka’be, koju je 2.798 godine pre Hidžreta podigao Ibrahim a.s. sa svojim sinom Ismailom. Drugi važan dogadjaj od koga su Arapi računali godine bila je rat tzv. "Slonova godina" usmjeren na Ka’bu. Ovaj rat bio je poduzeo abisinski vladar Ebreha početkom 53. godine pre Hidžreta, a to je ona ista godina u kojoj je rodjen Muhammed a.s. tj.571. godine posle Isa-a a.s.

I u doba Muhammeda a.s. uzimani su pojedini važni dogadjaji iz njegovog života kao polazna tačka za računanje vremena. Na primjer: godina rodjenja Muhammeda a.s. 571. po julijanskom kalendaru, zatim godina žalosti, u kojoj su umrli h. Hatidža, supruga Muhammeda a.s. prva osoba koja je primila islam, i Ebu Talib, Muhammedov a.s. stric, koji gaje mnogo štitio iako nije bio primio islam. Drugi važni dogadjaji koji su služili za računanje vremena jesu: Hidžret, odnosno godina u kojoj se dogodio I lidžret - 622.po julijanskom kalendaru, godina osvajanja Mekke -630. godina po julijanskom kalendaru i dr.

Hidžretska era, muslimanski kalendar, počinje 1. muharrema one godine u kojoj je Muhammed a.s. prešao iz Mekke u Medinu. Dogadjaj koji Imenuje "hidžra" odigrao se u trinaestoj godini poslanstva Muhammeda a.s., tačnije, 8 rebi’ul-ewela po prirodnom hidžretskom kalendaru, odnosno 20. septembra 622. godine po julijanskom kalendaru. Taj datum, medjutim, nije uzet za početak hidžretske ere, jer bi se u tom slučaju morao pomeriti početak svih hidžretskih mjeseci za

66 dana. 1. muharrem je te godine bio u četvrtak 15. jula po cikličkom hidžretskom kalendaru (prvi dan po mijeni), odnosno u petak 16. jula po prirodnom hidžretskom kalendaru (prvi dan po vidjenju mladjaka).

Postoje predaje da je Muhammed a.s. odredio da Hidžra bude polazna tačka islamskog kalendara. Prema drugoj jednoj predaji prvi koji je primjenio hidžretsku eru bio je Ebu Bekrov namjesnik u Egiptu Ja'la ibn Umejje. Medjutim, najispravnije je mišljenje da je sprovedjena praksa računanja vremena od Hidžre počelo u vrijeme drugog Halife h.Omera. U jednom svom pismu halifi Ebu Maser El-Eš'ari zamjera ovome što na svoja akta ne stavlja datume. To je bio povod h.Omeru da u srijedu 20. džumadul-ahire sedamnaeste godine po Hidžri (po nekim šesnaeste godine) sazove ugledne ashabe i s njima ovo pitanje riješi. Postojala su tri prijedloga za početak islamske ere; najprihvatljiviji je bio predlog da se za početak islamske ere uzme godina u kojoj je bila Hidžra. Dan i godina Hidžre bili su poznati, a osim toga to je bila prelomna godina u ranijoj istoriji islama. Nakon preseljenja mekanskih muslimana u Medinu počinje veoma brzo širenje islama po cijeloj Arabiji. Osniva se muslimanska vjerska zajednica. Muslimani nakon Hidžre imaju svoju autonomiju, pa ubrzo i svoju samostalnu državu koja se tako brzo proširila na mnoge zemlje. Za pola vijeka muslimani su osvojili tada pola poznatog svijeta, što je mnogo kasnije isticao i osvajač Napoleon. To su bili razlozi daje Hidžra uzeta za početak islamske ere.

Muslimani su za početak svoje ere uzeli jedan realan datum kojim počinje ne samo muslimanski kalendar već i era muslimana u istoriji. Ovaj datum im je bio vrlo poznat i on je najvažniji datum u istoriji prvih muslimana. Muslimani nisu uzeli za početak svoje ere "postanak svijeta", jer se u Kur'anu nigde ne kaže kada je bilo stvaranje svijeta, ni koliko će svijet postojati.

Muslimanska je godina Mjesečeva godina sa dvanaest lunarnih mjeseci. Usvajanje Mjesečeve godine i Mjesečevih mjeseci muslimani temelje na I glavnom svom izvoru Kur anu i na Sunnetu.

O tome govore sledeći ajeti:

"Pitaju te o mladjacima. Reci: "Oni su ljudima oznake o vremenu za hadžiluk..." (Kur'an, 2:189);

"Broj mjeseci u Allaha je dvanaest, prema Allahovoj knjizi, od dana kada je nebesa i Zemlju I stvorio, a četiri su sveta; to je prava vjera. U njima ne griješite! A borite se protiv svih mnogobožaca, kao što se oni svi bore protiv vas; i znajte daje Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone". (Kur an, 9:36);

"On je Sunce izvorom svijetlosti učinio, a Mjesec sjajnim i položaj mu odredio da biste znali I broj godina i računanje. -Allah je to mudro stvorio. - On potanko izlaže dokaze ljudima koji razumiju". (Kur'an, 10:5).

U svom čuvenom govoru na Arafatu, prilikom Oprosnog hadždža,

Muhammeda a.s. je uz ostalo spomenuo i to da godina ima dvanaest mjeseci i da su od njih četiri zabranjena mjeseca, i to: zul-kade, zul-hidždže i muharrem (jedan za drugim), te redžeb. To su mjeseci u kojima je zabranjeno ratovanje i proliljevanje krvi.

Nazivi islamskih mjeseci su arapski i potiču iz Vremena dva vijeka prije Muhammeda a.s. i značenja su im otprilike prema vremenskom dobu.

Uvodjenje Mjesečeve godine mudrost je Allahova. Sjetimo se samo mjeseca posta Ramazana. On pada svake godine desetak dana ranije, pa tako bude u svim godišnjim dobima i u svim mjesecima Smičave godine. Kada bi muslimani imali Sunčevu godinu, onda bi negde Ramazan bio u proljeće, negdje u Ljeto, negdje u Jesen, a negdje u zimu. To ne bi bilo pravedno. Allah dž.š., medjutim, nikome ne čini nepravdu, pa se to vidi i iz odredbe o odredjivanju Iunarne godine, Mjesečeve, a ne Sunčeve godine.

Kako su se muslimani selili iz Mekke u Medinu, Muhammed a.s. je savjetovao svoje pristalice da se sele tajno i pojedinačno i tako je seoba trajala puna tri mjeseca: od marta do polovine juna. Kada su sve Muhammedove a.s. pristalice odselile za Medinu, Muhammed a.s. je ostao u Mekki samo sa Ebu Bekrom i h.Alijom od uglednijih muslimana. Kada je došlo vrijeme za njihovu selidbu, oni su pješice napustili Mekku, dok su idolopoklonci opsjedali Muhammedov a.s. stan, u kome je ostao samo Alija r.a. Nakon sat hoda oni su se smjestili u pustu i hladnu pećinu na brdu Sevr. Tu su ostali tri dana i tri noći, Alija r.a. im je noću slao hranu i izvještavao o kretanju idolopoklonika. Tek četvrtu noć, kada je prošla sva opasnost, dva vjerna prijatelja uzjašu na deve i krenu sporednim putem prema Medini. Sedmog dana, po podne, stigli su u predgradje Jesriba (ranije ime Medine), gde je Muhammed a.s. odsjeo I sagradio prvu džamiju.

Medina nije slučajno izabrana za liidžru. Za nju su Božjeg Poslanika vezale mnoge niti i uspomene. U Medini je bila njegova najbliža rodbina dede mu Abdi-Mutaliba. U šestoj godini života je posjetio grob svoga oca, gde mu se majka razboljela i umrla na putu izmeđju Mekke i Medine. Sve to, medjutim, ne znači da i Božja volja i odredba nisu bile u skladu sa tim velikim dogadjajima, čije će posljedice doći do izražaja koju deceniju kasnije.

U razdoblju od deset godina, tj. sa završetkom Muhammedove misije, cijela Arabija prihvata islam, ali kontakti su naglo rasli i van poluotoka sa tadanjim najvećim civilizacijama: vizantijskom i persijskom. Hidžra nije samo istorijski dogadjaj, već velika socijalna i duhovna revolucija. Ona ne nosi u sebi negativne elemente nekih migracija, već je to krupna prekretnica u istoriji čovječanstva, koja se odigrala voljom Svemogućeg Boga. Zato je Alejhisselam odgovorio ashabima, kada su ga pitali: - koja

je Hidžra najbolja.
-"Ona koja vodi Božjem zadovoljstvu".
Dakle možemo slobodno reći daje Hidžra svako naše napuštanje zla i usaglašavanje života sa Božjim zakonima. Ona predstavlja i put od nezadovoljstva ka Božjem zadovoljstvu.

Muslimanska zajednica u Medini nakon Hidžre živjela je u hidžretskom duhu. Muslimani su postupili prema Allah ovom naredjenju:

"Držite se svi Allah ove riječi i nemojte se razilaziti" (Kur'an, 3:103)

Bila je to uzorna zajednica kakvoj nije bilo ravne. Hroničari su zabilježili da se dešavalo da pro- dje i po godinu dana, a da na sudu u Medini ne bi došlo ni do kakve parnice. U toj zajednici su svi dobro poznavali u prvom redu svoje dužnosti, a znali su i svoja prava. U toj zajednici svako je radio svoj posao. Svako je poštovao tudje pravo i nastojao da prema svakome postupa onako kako je želio da drugi postupa prema njemu.

Ti i takvi muslimani predstavljali su ogromnu duhovnu snagu pred kojom je sve padalo, pa ubrzo i takve sile kao što su nekada bile Vizant i Persija. Nije onda ni čudo što su takvi muslimani za pola vijeka osvojili pola tada poznatog svijeta i što je islamska država bila veća od ijedne prijašnje države.

Prvi muslimani nisu bili samo po imenu to; oni su, ne samo na riječi nego i na djelu, bili uvijek muslimani.

U daljem tumačenju Hidžre može se doći do vrlo ubjedljivih dokaza kao što je istina daje Hidžra i u tom da se napuste, kad je potrebno i žrtvuju, i mnoga materijalna dobra za više ciljeve. U tom smislu u Kur'anu ima mnogo ajeta kojima se ljudi upozoravaju da će na kraju oni koji vrše hidžru (muhadžirin) pobjediti na oba svijeta. Kada je nemoguće živjeti na jednoj teritoriji i održavati Božje istine, potrebno je napustiti privremeno neka "dobra" i potražiti drugi kraj.

Ukratko u svim aspektima: socijalnom, ekonomskom, političkom-hidžra znači napuštanje onog što Allah ne voli i napor ka onome što Njemu čini zadovoljstvo. Sve što razara ljudsku ličnost i moral, vjeru i sreću, čovjek može suzbiti i okrenuti se
pozitivnim svojstvima. To je suština hidžre.

Obilježavanje hidžretske nove godine u Sandžaku kao i na drugim područjima Balkana na kojim žive muslimani, je tradicija koja ima korijene u davnim vremenima. Javljanje ove tradicije se vezuje za javljanje i širenje islama na ovim prostorima Evrope.

Povodom obeležavanja hidžretske nove godine u Sandžaku se odvijaju slijedeće manifestacije:

U centralnim džamijama sandžačkih gradova i većih naselja održavaju se svečane akademije posvećene ovom važnom istorijskom datumu. Vrijeme održavanja svečane akademije omedjeno je ikindijom i

jacijom. Tim povodom gradjanstvu se upućuju obavijesti i pozivi na svečanost. Obavještenja tradicionalno nose džematlije. Njihov dug je da preko članova svoje porodice i preko svojih najbližih upoznaju svoju sredinu o dolasku hidžretske nove godine,
o danu njene proslave i mjestu održavanja svečane akademije. U novije vrijeme obavještenja se šalju i preko sredstava informisanja: takvima, časopisa, listova, radija i televizije. Na taj način se obezbedjuje masovno prisustvo muslimana. Dolaze starci i starice, roditelji i djeca, braća i sestre... Svi su svečano odeveni, nasmejani, veseli smjerni. Od kuće polaze sa abdestom, spremni na učen je clova, spremni za namaz i slušanje dersova uglednih imama i njihovih musafira. Spremni su za susrele sa drugim ljudima, na činjenje ustupaka drugima, na pomoć i dobra djela.

Svečana akademija obično počinje dersom glavnog imama te džamije. On govori o Hidžri, njenom značaju i obavezama muslimana. Nakon toga
slijedi izvodjenje prigodnog programa: izvode se ilahije (muslimanske pobožne pjesme) i kaside (orijentalne lirske pjesme) kazuju se recitali. Programi za ovaj čin se brižno pripremaju danima. U programima učestvuju, po najprije, polaznici vjerske pouke i polaznici Isabegove medrese iz Novog Pazara, ali i odrasli. Program se nastavlja učenjem Kur’ana, a završava se dovom u kojoj je sadržana molba za oprost grijehova koji su počinjeni tijekom predhodne godine, kao i molba za upućivanje na pravi put, za dobro i sreću u narednoj hidžretskoj godini.

U mnogim muslimanskim kućama, širom Sandžaka, se povodom ovog dana proučava mevlud. Mevludu, takodje, predhode dersovi o hidžri i njenom značaju, a po isteku mevluda se uči dova istog ili sličnog sadržaja kao i na centralnoj svečanosti. Učenje mevluda se organizuje sa raznim nijetima: za I alnnet umrlima, za oprost grijeha, za sreću u životu Itd.

JAVMU - AŠURA (Deseti dan muharrema)

JAVMU-AŠURA Deseti dan muharrema

Javmu ašura je dan koji pada desetog muhar- rema. To je dan koji se naziva "Idu-l-enbija" (Bajram Božjih Poslanika).

Na taj dan je Allah dž.š., svojim miljenicima, Božjim Poslanicima, svakom na određen način, ukazao milost. Allah dž.š. u Kur’anu kaže daje podijelio vrijeme na dvanaest mjeseci, a od tih dvanaest mjeseci četiri su odabrana (Ešhuri-hurumi). To su m jeseci u kojima je bilo zabranjeno proljivanje krvi ili vodjenje ratova. Ovakve zabrane za vrijeme ovih mjeseci bile su poštovane i prije islama, a poslije su ili muslimani prihvatali. Od ta četiri odabrana mjeseca prvi je muharrem, pa onda

dolazi redžeb, zatim zu- l-kade i zul-hidždže. Prvi mjesec u našoj hidžretskoj godini je jedan od odabranih mjeseci u kojem imamo I jedan mubarek dan. Deseti dan muharrema ili Jevmu-ašura je mubarek dan, i mnogi su ga narodi i prije islama poštovali i cijenili. O tome svjedoči sli-jedeći dokaz:

Prenosi Ibni Abas r.a. da je Božji Poslanik došao u Medinu, te je zatekao Židove (koji su ovdje živjeli) da poste ovaj dan (Javmu-ašura), pa ih Božji Poslanik upita:

"Zašto (iz kakvih razloga) to činite?" Oni mu odgovoriše: "Ovo je dan kada je Allah spasio Musa a.s., Benu Israil i njegove potomke. Toga dana su Faraon i njegova vojska potopljeni u Crvenom moru, Allah dž.s. je spasio Musa a.s. Oni kažu da zbog toga poste dajući poštovanje tom danu. Allahov Poslanik im je odgovorio:"Mi smo preči od vas da (on je nama bliži), mi njega priznajemo za Allahova Poslanika". Tada je Poslanik naredio da se posti ovaj dan sve dok nije naredjen ramazanski post. Dolaskom naredbe o postu (ramazan), onda je Allahov Poslanik, da bi se napravila razlika izmedju nas, Jevreja i hrišćana (jer su oni na svoj način obilježavali ovaj dan), rekao da se posti tri dana (devet, deseti i jedanaesti muharrem).

Veliki islamski učenjak Muhainmed el-Gazali u svom djelu "Ihjaul-ulmud-din" navodi petnaest noći koje treba obilježavati U toku godine.

To su ove noći:

- šest noći u ramazanu (17, 21, 23, 25, 27 i 29);
- 1. noć muharrema (uoči Nove hidžretske godine);
- 10. noć muharrema (ašure);
- 12. noć rebi’ul-evvela (rodjenje Muhammeda a.s.);
- 1. noć uoči petka u redžebu (regaib),
- 27. noć redžeba (Isra’ i Mi’radž);
- 15. noć ša’bana (berat);
- 9. noć zul-hidždže (lejletu-ul-Arefe);
- noći uoči dva Bajrama.

Pored navedenih noći el-Gazali navodi takodje i dogadjaje koji su obilježili dan "Javmu-ašura" - deseti dan muharrema. No, prije nego što predjemo na objašnjavanje dogadjaja ovog dana, da citiramo jedan hadis u kojem Allahov Poslanik objašnjava važnost posta pa kaže:

"Za post Javmu-ašura, ja ću se zauzeti kod Allaha i zamoliti za onoga koji usposti taj dan, da mu to bude kao kefaret (za grijehe koje je učinio u prošloj godini)".

Iz ovog hadisa se očito vidi da je lijepo postati .Javmu-ašura i ko tad usposti u ime Allaha ima veliku nagradu. Kad smo kod ovog odabranog mjeseca muharrema, Allahov Poslanik je rekao i ovo:

"Poslije farz posta, Allahu je najdraži post koji se usposti u ovom mjesecu (muharremu)".

Pravljenje ašure predstavlja i podsjećanje na dogadjaj kada je ladja Nuha a.s. stala na brdu I)žebelu-Džudijje (po nekima izmedju Perzije, Turske i Rusije, odnosno na planini Ararat - 5156 metara nadmorske visine, ismedju Crnog i Kaspijskog mora, planine Kavkaza i mesopotamske ravnice). Tada je u ladji ponestalo hrane, "pomeli su se svi budžaci" da bi se napravilo zajedničko jelo i tako je od raznih pre-ostalih namirnica napravljena čorba-ašura. Ovaj dokaz neodoljivo daje snagu vjernicima da budu Allahu dž.š. u intatu.

Javmu ašura označava prelazak Musa a.s. preko Crvenog mora. Pored toga Javmu ašura označava i spasenje Ibrahima a.s. od vatre. Naime, Nemrud je napravio ogromnu lomaču i upalio veliku vatru.

U tu vatru je sa velike ljuljaške bacio Ibrahima a.s. da izgori. Kada je Ibrahim a.s. pao u veliku vatru došao mu je Džibrili-emin i rekao:

"Poslao me je Allah da ti dovedem meleka koji će puhnuti da se vatra ohladi, te da te spasi".

Ibrahim a.s. je odgovorio: "Allah zna za moje stanje i ja ni od koga ne tražim pomoć, osim od Allaha dž.š."

Tada je nastao ajet: "Ja naru kuni berden ve selamen..."
(Kur’an, 21:69).

To znači: "O vatro, budi hladna i spasonosna..."

Tumači Kur’ana (mufesiri) s pravom smatraju daje Ibrahima a.s. spasla odrednica "ve selamen" - što znači spasonosna. U protivnom da iza riječi "berden"- hladna, nije bilo ove riječi "ve selamen", Ibrahim bi se smrzao.

Na ovaj dan je Junus a.s. spašen iz ribe. Na ovaj dan Sulejman a.s. je doveden u iskušenje kad mu je oduzeto bogastvo i moć uzdrmana, pa mu je Allah na taj dan ukazao svoju milost. Na ovaj dan je Allah dž.š. Ejjubu a.s. nakon one teške bolesti i gubljenja imetka, povratio zdravlje i imetak. Jusuf a.s. je na ovaj dan izvadjen iz bunara. Zato se ovaj dan zove "Idul enbija'”. Na ovaj dan je Allah dž.š. oprostio Ademu pejgamberu njegov prekršaj učinjen u džennetu; rodjen je i uklonjen sa ovoga svijeta Isa a.s.: rodjen je Ibrahim a.s.: ostarjelom Jakub-pejgam-beru povraćen vid, izgubljen u Plaču za sinom Jusufom; Sulejman pejgamber preuzeo nad Izraelčaniina vladarsku upravu i ovaj dan je Muhammed a.s. nadahnut da mu se opraštaju prema Allahu dž.š. učinjeni manji grijesi, kao i manji budući propusti.

Mes’ud r.a. je preneo da je Božji Poslanik rekao: "Allah dž.š. je odabrao četiri dana, četiri mubarek mjeseca, četiri žene u islamu, četiri prvaka od naroda i četiri čovjeka za kojima je džennet poželio da ga što prije nastane. Dani su: džu’ma, jevmu-arefe, javmu-nahret, i idi-l-fitr. Džu’ma je najodabraniji dan.
Tog dana postoji jedan momenat (a koji je to momenat - to zna samo Allah dž.š.) u kojem se najbolje obratiti Allahu dž.š. dovom. Ako se božji

rob obrati Allahu dž.š. dovom tog momenta, za dunjalučke ili ahiretske potrebe-Allah će mu dati. Na dan jevmu- arefe Allah poziva meleke i kaže im: "Pogledajte moje robove, oni su došli umorni, prašnjavi, potrošili su svoje imetke, umorili svoja tjela, budite svjedoci da im opraštam". (Kur’an, 8:52).

Dan javmu-nahret je dan za kurban, (Kurban bajram) dok idi-l-fitr je dan ramazanskog bajrama.

Odabrane mjesece u kojima je zabranjeno ratovanje i proljivanje krvi smo već označili. To su: redžeb, zu-l-kade, zu-l-hidždže i muharrem.

Četiri žene koje je Allah dž.š. odabrao su: Merjema (kći Ibranova i majka Isaa a.s.), Hatidža radijallahu anhu (žena Allahovog Poslanika, prva muslimanka, prva vjernica), Asija kći Muzehama (žena Faraona, ovo je najbolji primjer da se u svakom stanju može biti dobar mu’min), i četvrta je hazreti Kalima (kćerka Allahovog Poslanika).

Četiri prvaka naroda, (svaki narod ima svog prvaka) su: Muhammed a.s. je prvak Arapa, Selman Farisija je prvak Perzijanaca, Suhejbe je prvak od Vizantinaca i Bilal Habešija je prvak od Habešinaca.

Četiri osobe za koje džennet želi da ga nastane su: Hazreti Alija radijalahu anhu, Selman Farisija, Ummer ibni Jasir (to je mladić koji je izgubio oca i majku kao šehide, a njemu su oči bile izgorjene, pa je Muhammed a.s. u Medini učio dovu za njegov vid, pa je Allah dž.š. uslišio ovu Poslanikovu dovu. Kako? To on najbolje zna) i Mikdad ibni Esvad".

No vratimo se ovom danu javmu-ašuru, deseti dan muharrema. Najhitnije je da je Allahov Poslanik rekao daje taj dan lijepo postiti. Dakle, nije naredio.

- Jest daje bilo naredjeno, ali dolaskom ramazanskog posta, Poslanik je rekao:

"Ko hoće neka posti, a ko neće neka mrsi".

Ko ne posti nema grijeha, a nema ni sevaba, a ko usposti ima veliki sevab kako se vidi iz drugih hadisa i kitaba.

Ovdje u ovom kitabu el-Gazalija izmedju ostalog navodi daje to dan kada je primljena teoba Adema a.s. To je dan kada je prva kiša pala na zemlju.

Sa koje god strane pogledamo ovaj dan, vidjećemo daje ovo stvarno veliki blagdan.

Allahov Poslanik Muhammed a.s. je rekao:

"Pet je vremena kada Allah dž.š. neće odbiti dovu robu". U tih pet vremena Muhammed a.s. pored mubarek noći (Ljele-ul-Berat, Lejletu-ul-Kadr i uoči bajrama) ubraja i noć Jevmu-ašura (desetu noć muharrema). Allaha treba moliti, kako se to u Kur’anu kaže:

"Molite Allaha skrušeno, čista srca". (Kur’an, 40:14) a u ovim momentima treba to posebno iskoristiti, jer kako smo prije spomenuli,

Allah će svome robu ukabuliti, ako ne na ovom svijetu, onda sigurno na Ahiretu. Allah nas na dosta mjesta u Kur'anu podsjeća da je Ahiret bolji od ovog svijeta.

Zato vjernik nikada ne smije dozvoliti da ga ovaj svijet zavara, da bi prodao Vječnost. Možemo reći da se danas ljudi ponašaju čudno: prodaju zlato za "obična ogledala", jer je ovaj svijet "obično ogledalo" (na tren vidiš svoju sliku, i nema je) Ahiret je pravo "zlato".

U drugom hadisu koji se prenosi od Ebu Hurejra r.a. izmedju ostalog stoji:

"Ko na Javmu-ašura od svog imetka daruje svoju porodicu Allah će prema njemu biti darežljiv ostatak godina".

Poslije preseljenja Muhammeda a.s. na ahiret datum koji se vezuje za Javmi ašura jeste petak deseti muharrem. 61. godine po hidžri. Na taj dan je na najpodliji i najgnusniji način izvršen nevidjeni masakr nad Ehli-bejtom, najčasnijom porodicom ljudskog roda, porodicom našeg pejgambera Muhammeda a.s. Tom prilikom je na na Kerbeli ubi- |en hazreti Husein r.a. sin hazreti Alije r.a. i hazreti Fatime r.a., Muhammedov a.s. unuk, i sa njime još 21 člana Ehli-bejta, dok je petnaestak članova (žena i djece) zarobljeno.

1. Obilježavanje Javmu-ašura, desetog dana muharrema u Sandžaku

Pravljenje ašure, specijalne slatke pihtijave mase sastavljene od raznovrsnih namirnica, kao specijaliteta za čašćavanje na blagdan, je tradicionalni običaj koji se upražnjava na deseti dan muharrema u ovim krajevima od dolaska islama. Bogatiji muslimani su pravili veću količinu ašure i dijelili sirotinji. To je sličan običaj sa pravljenjem i diobom halve uoči mubarek noći. Zapravo, to je podsjećanje na dogadjaj sa ladjom Nuha a.s.

Uoči ove noći se širom Sandžaka organizuju razne manifestacije: vazovi, dersovi, mevludi, iljahije i kaside, učenje Kur'ana, zikir i istigfar itd. Ove mani
festacije se odvijaju u džamijama ili kuća Muslimanske domove, uoči ove noći, ispunjava miris halve. Minareta džamija krase upaljeni kandili! Dijeli se sadaka (milostinja, milodar), vrši se podsjećanje na mrtve i uče se dove. Pogodno je proučiti:

"Rabena atina min ledunke rahmeten ve hejji lena min emrina rešeda".

To u prijevodu znači: "Gospodaru naš, daruj nam svoju milost i pruži nam u ovom našem postupku prisebnost". (Kur'an, 18:10).

M E V L U D
(Rodjenje Muhammeda Alejhisselama)
"Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi
(Kur’an, 33:6)

MEVLUD
Rodjenje Muhammeda Alejhisselama

Prošlo je više od četrnaest vjekova od rodjenja Muhammeda a.s. za kojeg Allah dž.š. u Kur’anu kaže:

"A tebe smo samo kao milost svijetovima poslali" (Kur’an, 21:107).

"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na ovom svijetu, i koji često Allaha spominje". (Kur’an, 33:21);

"On je poslao Poslanika Svoga s upustvom i pravom vjerom da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo po volji mnogobošcima". (Kur’an, 9:33).

Mi vjernici, sledbenici Muhammeda a.s. nijes- iiio dovoljno bliski Poslaniku, malo poznajemo
činjenice o njegovom životu i djelu. Problem je zapravo u tome što mi nijesmo dovoljno svjesni njegove veličine i što ne posjedujemo dovoljno vjerskog obrazovanja i znanja pa da se Muhammedu a.s. učenjem i proučavanjem približimo kao najboljem uzoru, u životu i ponašanju.

Tako smo navikli da olako prelazimo preko činjenice da su prethodni Allahovi Poslanici najavljivali dolazak Muhammeda ili drugo daje Muhammed
a.s. došao kao kruna poslanstva.

Ko je taj najveći čovjek svih vremena čija se proslava rodjendana obilježava u svim islamskim zemljama, vjerskim institucijama i kućama, i zašto se On takvim smatra, za koga su mnogi svjetski velikaniinovjernici izrekli zadivljujuće pohvale, kao napr: L.N. Tolstoj:

"Nema nikakve sumnje u to da je Vjerovjesnik Muhammed jedan od najvećih reformatora čovječanstva. Pripada mu najveća slava jer je on čovječanstvo uputio istinskom svijetlu, pravdi i miru, jer je spriječio prolijevanje nedužne ljudske krvi i tako otvorio put ka napretku civilizacije".

Ovo veliko djelo nije mogao izvjesti niko drugi do čovjek koji je imao nadnaravnu snagu, čovjek koji je dostojan svakog poštovanja, divljenja i pažnje".

Rodio se u Mekki dvanaestog rebi’ul-evvela 571. godine po Isa a.s. od oca Abdullaha i majke Amine, u plemenu Kurejš. Otac mu je umro prije njegovog rodjenja, a majka kada je imao šest godina. Sudbina,

Božja (promisao) je tako htjela, da on nije osjetio roditeljsku ljubav, tetošenje i toplinu. To je, možda, učinilo da se je od djetinjstva osjećao potištenim i da se je drugačije ponašao nego druga djeca, njegovi vršnjaci, mada su se o njemu roditeljski brinuli najprije njegov djed Abdul-Mutalib, a potom njegov amidža Ebu Talib. Što je više rastao, to je postojao povučeniji i šutljiviji. Naročito je voleo samoću i izlaženje van grada, gde bi sam posmatrao prirodu, tu otvorenu Božju knjigu koja govori. Još tada je saznao da čovjek kao i priroda imaju svoje znakove koje treba upoznati, jer priroda je silom svoga bića pokorna Božjoj volji. Iz otvorene božje knjige saznao je ono što drugi nisu mogli saznati. Nije volio gradski razvrat. Naročito je mrzio orgijanje i iživljavanje mekanskih bogataša. Posebno mu je čistu dušu vri- jedjalo obožavanje i kamenih kipova-tadašnjih arapskih božanstava. Bio je istionoljubiv i visoko moralan. Nepravdu, koje je tada bilo naprijetek, je stalno osudjivao. Nevoljnicima i onima kojima je nepravda činjena stalno je ukazivao pomoć u granicama svojih mogućnosti. Mnoge su ga još moralne vrline krasile po čemu je istican kao primjer u čitavom gradu. Zbog loga ga još kao mladića nazvaše Muhammedul-emin (vjerni, poverljivi Muhammed).

Od samog djetinjstva do njegove četrdesete i godine primjećivao se kod njega sasvim drugačiji način života, kojim je sasvim odudarao od tadašnjih Idolopoklonika. Svako je mogao uočiti da je ovaj mladić, ovaj čovjek od strane jedne Više Volje (Sile) predodredjen za veliku stvar, veliki zadatak.

Poslednjih dana, pred svoj nubuvvet (poslanstvo) naročito je volio da ide na brdo Hira, blizu Mekke, do jedne pećine gdje je sjedio, razmišljao i na svoj način molio Jedinog Boga, Tvorca vasione. I tu kada |e ušao u četrdesetu godinu svoga života, kada je po svom običaju boravio osamljen, javi mu se melek Džibril sa Božjom objavom i objavio mu prvih pet ijeta iz poglavlja Al-Alaq:

"Čitaj u ime Gospodara tvoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna". (Kur’an. 96:1-5).

Ovim mu se naredjuje da podučava svoj narod I da ga uvodi u novu vjeru, jedini spas.

Od tada mu je u manjim ili većim odlomcima postepeno objavljivan Kur’an. On je objavu saopštavao svojim najbližim. Oni su mu, znajući njegovu Iskrenost, vjerovali svaku riječ i k srcu primali. Prihvatili su tako, nauku, koja se u samom Kur’anu naziva islam. Ona nemilice udara po svim dotadašnjim vjerovanjima, shvatanjima, običajima, navikama, naročito po društvenom uredjenju i poretku u Mekki.

Nova nauka jako uznemirava mekkanske mušrike. Mekkanske robovlasnike i bogataše naročito zaplaši socijalno učenje ovog čovjeka,

kao i činjenica da stiče sve više pristaša. Da bi ga odvratili obzirom da je pripadao uglednoj i jakoj porodici, nude mu najviše položaje u vlasti i bogastvu. On odbija rekavši:

Kada bi mi dali Sunce u jednu, a Mjesec u drugu ruku ne bih napustio svoj od Boga postavljeni zadatak".

Nakon toga su ga mušrici-vlastodršci proganjali. a njegove pristalice su mučili i ubijali. To je stanje mučenja i progona trajalo trinaest godina. Stanje je za njih bilo više nego bezizlazno. Počinju bježati u druge gradove, naročito u Medinu. Bježali su i u Abesiniju. Došlo je vrijeme da jušrici izvrše svoju odluku, tj. da ubiju Muhammeda a.s. No, on obavješten blagovremeno, bježi sa Ebu Bekrom u Medinu, gdje je Islam već uzeo maha. To je Hidžra (622 godine). Preseljenjem Muhammeda a.s. u Medinu nastaje epoha procvata i širenja islamske misli i nauke.

Iako su mušrici Mekke poveli tri vojna pohoda na Medinu, da bi i tamo ugušili islam, nisu uspjeli. Za nekoliko godina je već Mekka bila u muslimanskim rukama a uskoro cijela Arabija prima islam.

Na oprosnom hadždžu 632. godine, je pred oko sto hiljada hadždžija, Muhammed a.s. mogao da objavi poslednji ajet Objave:

"Danas sam vam usavršio Objavu i upotpunio Svoju blagodat prema vama i odredio sam da islam Imele vaš zakon, vjera, vaša nauka i putovodjvaš din". (Kur'an, 5:3).

To su Božje riječi poslednje upućene čitavom čovječanstvu.

Zadatak Muhammeda a.s. nije bio samo vjerski. U islamu je sve okrenuto čovjeku i životu i sve mora imati životni smisao. Zato nije nikakva slučajnost što je Muhammed a.s. bio državnik i vodja. To je u punom skladu sa osnovnim koncepcijama Islama.

Islam je u djelu a ne u riječi, u praksi, a ne u teoriji.

Ukratko on je življenje i ponašanje !

Kada se govori o Muhammedu a.s. kao uzoru (usvetun, hasenetun) mora se misliti na uzor prilaženju islamu kao živoj i dinamičnoj misli koja se nikad ne smije zatvoriti u sebe i u odredjene forme primene, kao i na uzor u etičkom pogledu.

KAKAV JE REZULTAT BOŽJE RIJEČI (KURANA) I MUHAMMEDOVOG A.S. DJELA?

1. Vjera

Idolopoklonstvo je palo. Kipovi od drveta i kamena su nestali. Mjesto njih u srcima ljudi zavladala je vjera u Vahdanijet-čisto Božje jedinstvo, vjera zdravog razuma-islam.

2. Socijalni preporod

Robovlasnički sistem i poredak je pao. Umjesto njega zavladao je sistem socijalne pravde i solidarnosti. Ustanove: zekata, zekatul-fitra,

kurbana, raznih kefareta i propisa kojima se preporučuje tzv. sadakai-džarija" tj. podizanje dobrotvornih ustanova- vakufa i mnoge druge ustanove i odredbe, čine da nestaje siromašnih klasa, nestaje sirotinje.

Mnogo je propisa islama o medjusobnom pomaganju, koji obavezuju čovjeka zakonom - šeri- jatom ili su prepušteni njegovoj vjerskoj savjesti i osjećanju.

3. Moralni preporod

Predislamski Arapin nije poznavao nikakavi moral ni u porodici ni u društvu. Moral džungle i životinje kakav je vladao kod njih, zamenjen je I najuzvišenijini islamskim moralom, da se drugom ne smije ni pomisliti a kamoli učiniti zlo, da svaki musliman u drugom čovjeku vidi samoga sebe, želi mu ono što i sebi samom želi.

Islam je, dakle, od životinje-čovjeka, kakav je i bio ondašnji Arapin, napravio pravog čovjeka, čovjeka koji u drugom čovjeku vidi samog sebe i koga svij bolovi i nedaće drugoga tište isto tako kao da ih i sami podnosi.

4. Bratstvo - država

Pao je zakon krvne osvete, koji im je prijetio' istrebljenje. Zavladalo je načelo: "muslimani su braća". Tako nastaje apsolutno brastvo i sloga. Na ovim osnovama nastaje složna napredna zajednica, Koja se razvi u državu-jedinstvenu u svijetu po svojim principima pravde i morala.

5. Tolerancija

Garantovana je puna sloboda pristašama (drugih religija po Kur’anskom načelu:

"Lekum dinukum ve lijeddin"

(Vama vaša, meni moja vjera) (Kur’an, 10:6)

Ne smije biti diskriminacije (mržnje) prema drugim nacijama i rasama:

"Nema prednosti Arapina nad nearapinom, niti bjelca nad crncem, osim bogobojaznošću (pobož- nošću) i dobrim djelima". Rekao je Muhammed a.s.

Ovo je ideal za kojim vapi današnji XX vijek.

6. Privredna djelatnost

Častan i pošten rad je oglašen ibadetom. Nije halal hljeb koji nije zaradjen u znoju lica svoga. Otuda su haram: kamata, kocka, prijevara (varanje) svih vrsta, špekulacija i eksplotacija čovjeka od strane čovjeka.

7. Prosvjeta

Velikim brojem Kur’anskih ajeta i Muhamm- ('dovih a.s. hadisa (izreka) naredjuje se muslimanima

i muslimankama podjednako traženje nauke od bešike do motike, i to makar u mnogobožačkoj Kini. Nauka je, dakle, uzdignuta iznad svega i učinjena

obaveznom dužnošću (farzom) muslimana.

Svi su ovi i slični principi uzvišenog islama učinili da je jedan

najzaostaliji i najdivljiji narod za kratko vrijeme postao ne samo vodeća politička već i moralna civilazacijska sila u srednjem vijeku i to na, tri kontinenta: Aziji, Africi i Evropi.

Ovako brzo širenje islama, uz preporod, koji je! izveo ne samo kod arapskog već i kod drugih naroda je, pored ostalog, najbolji dokaz, da je Kur'an božanskog porijekla (vahj) i da je Muhammed a.s. zaista Božji Poslanik. Ovo je konstatacija i evropskih, hrišćanskih učenjaka.

Mnogo je primjera iz života ashaba i svih narednih generacija muslimana koji govore o veličanstven- j om poštovanju i ljubavi vjernika prema Muhammedu a.s. Allahov Poslanik Muhammed a.s. je gotovo da nije potrebno ni isticati, najveći medju velikima, s običnim smrtnicima ne bi ga trebalo ni poredjivati, niti to želimo učiniti. On je najveći, najviše voljeni, najpoštovaniji. Ali sve to reći nije dovoljno. Sve to znati nije, takodje dovoljno. Potrebno je biti od onih koji su imali čast i imaju je da slijede i vole časnog Poslanika. Njegova veličina ne zavisi od naše, nego naša od njegove. Svojim radom u Mekki kao propovjednik i u Medini kao organizator države i vjere, kao junak i vojskovođa, Muhammed a.s. zaslužuje najveću pažnju. Njegov žarki entuzijazam za vjeru u jednog Boga i život poslije smrti, njegove junačke i istrajne borbe za sve uzvišene ideale, ostaju sjajan i nedostižan primjer u istoriji svijeta. Muhammed a.s. bio je, jeste i biće, najsavršenija manifestacija istine za sve njegove iskrene sledbenike.

"Bez sumnje je Božji Poslanik vama najlepši uzor". (Kur'an,33:21).

Već smo spomenuli "Oprosni hadždž" Njega je obavio Muhammed a.s. desete godine po Hidžri. Bio je to njegov poslednji boravak u Mekki, te se otuda i zove "oprosni hadždž" Prilikom tog svog boravka Božji poslanik je najbolje video uspjeh svoga rada. Sa najvećim zadovoljstvom gledao je pred sobom stotinu hil jada muslimana. Tada im je, zadnji put savjetovao:

"O ljudi! Čujte i slušajte što ću vam reći, jer ne znam hoću li se sa vama više sresti na ovom mjestu.
Oslavlja vam Kur'an i Hadis kao upute i postupak prvih halifa mojih naslednika. Poslušajte moje riječi i uzmite ih srcu. Bojte se Boga i poštujte Boga. Medju vama nema razlike po klasi i rasi. Najodabraniji medju vama je onaj koji najviše čini dobra djela. Nema prednosti Arapin nad nearapinom, niti nearap nad Arapinom. Ni crnac nad bjelcem i obratno. Jedino prednost ima kod Boga onaj koje bogobo- ja/.niji.

Kako je poštovan i častan ovaj dan, ovaj m jesec, i ovo mjesto, tako i vi jedni prema drugima
treba da se odnosite s poštovanjem i čašću. Odbacite privatnu pravdu, jer ćete svi neminovno vratiti se I logu i odgovarati za vaša djela i vaš rad.

Stvari koje su vam date u amanet, čuvajte kao svoje vlastite i vratite

ih vjerno i na vrijeme onome čije su.

Znajte i zapamtite da vam je zabranjeno uzimati kamate. Ako to učinite znajte da ste Bogu i Njegovom poslaniku teško se zamerili.

Svoja ekonomska dobra pravilno rasporedjujte I ne odvajajte ih iz prometa (odvajanje iz opticaja ekonomskih dobara ometa ekonomsku stabilizaciju i ravnotežu).

O vjernici, povjerilac (kreditor) od dužnika (debitora) treba da naplati samo ono što mu je stvarno pozajmio. Prve pozajmice koje se podvrgavaju ovom propisu su pozajmice moga amidže Abasa koji je imao mnogo dužnika. Ako je vaš dužnik u nezgodi i nevolji, produžite mu rok vraćanja (beskamatni moratorijum). Na dar treba dar dati.

O vjernici, o ljudi, kada se obavezujete da ćete jedan drugoga platiti na vrijeme i kada pravite ugovor, sve obavite pismeno, taćno i vjerno, onako kako ste ugovorili. Ove mjere opreznosti pred Bogom su opravdane, to je najsigurnije dokazano sredstvo da se izbjegne svaki nesporazum i sumnja. Bojte se Boga na čiju pomoć je svako, svugdje i uvijek upućen i sve smo bliže smrti i susretu sa Bogom, Pravednim sudijom.

O ljudi, budite uvijek dobri prema vašim ženama, jer su one Božijom privolom i vašom voljom postale družice. Njihovu čast i njihovo poštovanje čuvajte i nikad im nemojte na žao nešto učiniti i ucvil- iti njihovo srce. Ovo je vaš dug, o vjerni i nikada ga ne zaboravite.

Čuvajte se bluda, preljube i ljubomore, jer su blud i preljuba težak grijeh, a ljubomora vodi nesreći u braku. Nemojte tražiti razvod braka bez važnih razloga, jer od svih stvari koje je Allah dopustio najviše mrzi razvod braka. Nije dopušteno ženi da daje nešto od imetka svoga muža bez njegove dozvole.

O smrtnici, poštujte svoje roditelje do najvećeg stepena. Djeca zaradjuju dženet pod nogama svoje majke. Dijete pripada onome na čijoj se postelji rodilo: Ko bude tvrdio da pripada drugome osim roditelju, ocu svome, toga će stići Božje proklestvo.

Poslušajte što vam kažem!

Kada djelite nasljedstvo, budite strogo pravedni i držite se Božje Knjige. Čuvajte imanje maloljetnjih, nemoćnih i slaboumnih. Ne uzimajte jetimskog Imetka (imeci maloljetne djece bez roditelja). Bog je dao svakom svoje pravo, pa prema tome nepotrebno je ostavljati naslednicima oporuku.

Kod svjedočenja budite spremni na odgovornost za svjedočenje. Govorite uvijek samo istinu, jer je pravednost sestra pobožnosti.

Sa ljudima kojima zapovjedate najlepše i ljudski postupajte, kako se vi hranite, tako neka se i oni hrane, kako se vi odjevate, tako i njih odjevate. Ništa im na žao ne smjete učiniti niti ih zlostavljati. I oni su ljudi i oni su Božje sluge kao i vi.

O vjernici, pazite se, volite se, medjusobno se pomažite. Ne smijete jedan drugog vrijedjati, ne smijete jedan od drugoga ma šta oteti. To je težak grijeh. Uzmite ono što vam se dragovoljno daje. U vašem poslovanju neka vam islam i opšti interesi budu uvjek iznad vas i vaših interesa. Nikada i ničije pravo ni
Čast ne gazite, i ne zaboravite daje milosrdje (sadaka) jedan od temelja islama.

Zapamtite dobro. Ostavljam vam tri amaneta: prvo, uvijek činite dobro, drugo, volite i potpomažite se medjusobno i treće, u opštim islamskim poslovima činite sve sto je svaki mogućan.

Čuvajte ova tri amaneta, oni će vam očistiti dušu i umiriti savjest. Vi, koji ste čuli moje riječi, recite ih onima koji nisu čuli".

Tako je Muhammed a.s. završio svoj govor na oprostnom hadžu i iza toga zapitao prisutne da li je
potpuno izvršio svoj zadatak, na šta se iz stotine hiljada grla zaori: "Jesi, Božji Poslanice". Tom prilikom prouči im i zadnji ajet iz Kur'ana: "Danas sam vam dovršio vašu vjeru i upotpunio blagodat prema vama, dao sam vam vjeru islam s kojom sam zadovoljan".

Nakon toga ajeta, koji je bio i završetak objave časnok Kur'ana Bilal, prvi mu'ezin, glasom poput slavuja, a prodornim kao sunčeva svjetlost, proučio je ezan.

Mnogi muslimani su već tada uvidjeli da će se sa svojim Pejgamberom ubrzo rastati. Tako je i bilo, Muhammed a.s. se nakon kratkog bolovanja preseli na bolji svijet u 63. godini svoga života, 11. godina po hidžri (8.juna 632. godine po Isau a.s.).

Sallallahu alejhi ve sellem!.

8. MEVLUD
Blagdan rodjenja Muhammeda a.s.

Mevlud se vjekovima u mnogim zemljama svijeta proslavlja kao redovna islamska svječanost koja se najčešće priredjuje u mjesecu rebi'ul-evvelu. Iako mu ne nalazimo osnove u Kur'anu, a ni u Hadisu, mevlud je prihvaćen kao lijep i koristan način islamskog iskazivanja. Neobaveznost forme i ceremonijala, nepostojanje neprikosnovenog autoriteta i jedinstvenog uzora utiču da se mevlud proslavlja sa dosta narodnih i lokalnih osobenosti. Tako su kod nas u mevludskim noćima gorjeli kandili, pucali topovi, vatre se palile, pravila se halva i dijelila sirotinji, pravio se šerbet, širio se miris uda, buhura i djulsije, da bi se ova noć što više dočarala i ostala u jednom

Obično se svječanosti obilježavanja Poslanikovog rodjenja obavljaju na taj dan, tj. dvanaestog
rebi' ul-ewela kada je Muhammed a.s. rodjen. Počeci obilježavanja Poslanikovog rodjenja vežu se za Meku,

a manifestirale su se još u prvim godinama posle Muhammedove a.s. smrti, obilaskom džamije koja je podignuta namjesto kuće u kojoj se Poslanik rodio.

Ta najranija obilježavanja Poslanikova rodjenja sasto-jala se uglavnom od učenja dova. U početku je obilježavanje rodjenja Muhammeda a.s. bilo vezano samo za manji broj gradova, a kasnije dolaskom Fatimida na vlast u Egiptu, u IV stoleću po Hidžri, ova svječanost postaje zvanična svječanost koja je podsti- cana od vladajuće dinastije. Kasnije se proslavljanje mevluda u svim islamskim krajevima postepeno proširilo i na što prigodniji način prezentiralo javnosti. U nekim zemljama ovo proslavljanje bi trajalo i po nekoliko dana.

Na ovim prostorima tragove proslavljanja mevluda nalazimo u dokumentima odmah po dolasku Turaka. Jedan od najstarijih dokumenta o ovoj proslavi je svakako Gazi Husrev-begova vakufna- ma iz 1531. godine, po Isa a.s. gdje stoji:

"Za učenje mevluda u mjesecu rebiul-evvel te za podmirenje potreba oko učenja istog odredjuje se godišnje 300 drahmi".

Od tada pa do današnjih dana u cijelom islamskom svijetu oživljava se najdraža uspomena kojom se ponosimo. Oživljava se jedan od naših blagdana čija nas duhovnost čini srećnim jedanput svake godine. Oživljavamo uspomenu i sjećanje na rodjenje našeg Poslanika Muhammeda a.s. jer kada je on
došao na zemlju znači radosnu vijest i milost ljudi,.

Postavlja se pitanje, šta je to jezik u stanju da kaže o uspomeni na rodjenje Poslanika, kada je on najodabraniji čovjek u svakom pogledu, u svakom vremenu? Kako kapljica može da prikaže more, kako zrnce može da predstavi brdo, kako praška može da nacrta sunce?

Jezikom i perom je ipak, moguće ukazati na veliki položaj, na uzvišeno mjesto i značaj Muhammeda a.s. Sa rodjenjem Muhammeda a.s. rodjenja je istina, rodjeno je dugoočekivano dobro, vraćene su uzvišene vrijednosti. Muhammeda a.s. je poslao Allah dž.š. u vrijeme kada su ljudi bili izgubili razboritost, kada su se bili odrekli srca i razuma, kada su se i sami pretvorili u kipove koji obožavaju kipove. Do njega je svijet plivao u zabludama, robovao strastima i bio neprijateljski raspoložen prema vrlini. Zemlja je bila puna zla, nepravde, prevare, varvarstva ineprijateljstva.

Na uspomenu i sjećanje na Božjeg Poslanika Muhammeda a.s. u našim krajevima, od vremena pri- hvatanja islama do danas, najčešće se izvodi mevlud kojeg je spjevao Sulejman Čelebi, a kojeg je mnogo imama i poznatih alima našeg kraja prevelo i prilagodilo našem maternjem jeziku. Medju prvima je bio Salih Gašević iz Nikšića, zatim Arif Brkanić Sarajlija iz Novog Pazara. Uglavnom se njihovi mevlu- di i danas uče u Sandžaku.

Pomenuli smo da se ranije mevlud učio samo u danima rodjenja Božjeg Poslanika, dok se vremenom uvela praksa proslavljanja Muhammedovog a.s. rodjenja i drugim povodima i u drugim datumima, tako da je to poprimilo značaj svječanosti koja se održava raznim povodima, ali kod nas, uglavnom prilikom veselih dogadjaja. Svječanost proslave mevluda vremenom je postala izuzetna kulturna i vjerska manifestacija.

9. Učenje mevluda u Sandžaku

Sam čin učenja mevluda u Sandžaku se odvija uglavnom, na sledeći način:

Domaćin, čovjek koji je odlučio da se u njegovoj kući izuči mevlud, blagovremeno poziva uzvanice: rodbinu, prijatelje, komšije. Takodje poziva predstavnike vjerske zajednice i uleme. Za ovu prigodbu domaćin baška uredjuje svoj stambeni prostor, a posebno prostoriju u kojoj će se učiti mevlud. Priprema se svečanost, prigodna jela i slatki napitci, prinose se kolači i voće.

Kada se svi okupe započinje učenje mevluda- spjeva o rodjenju Muhammeda a.s. Pažnja prisutnih dostiže vrhunac, tako da svaki vjernik doživljava vrijeme i prostor na kome je živio, kretao se i radio Muhammed a.s. Oko polovine spjeva pravi sa pauza, Tada se svim prisutnim, od najstarijih do najmladjih, Isuži slatki napitak (obično je to hladni šerbet obojen crvenom bojom). Po završetku mevluda se služi i učak, razne poslastice i voće.

U novije vrijeme sve su učestalije pojave organizovanja odvojenih muških i ženskih mevluda. U skladu s tim postoje i razne varijante običaja na samom mevludu. Mevlud se završava dovom u kojoj je sadržana molba za opšte dobro domaćinu mevluda i svim prisutnim na mevludu, a posebno da stečeni sevabi budu upućeni onom čemu je bio nanijećen mevlud.

BAJRAM

"I pouzdaj se u Silnoga i Milostivoga, koji te vidi kada ustaneš da sa ostalima molitvu obaviš, jer On, dosita, sve čuje i sve zna".
(Kur'an, 26:217-220)

1. Značaj Bajrama

Medju malobrojnim vjerskim praznicima Islamskog svijeta bajrami zauzimaju posebno mesto. Ramazanski bajram vezan je za uspješan završetak ramazanskog posta i za početak objave Kur’ana, a Kurban bajram za njen završetak. Proslova ovih dana osvježava uspomene na minule slavne dane islamske prošlosti i ohrabljuje muslimane za nove odlučujuće poduhvate u izgradnji bolje i sretnije budućnosti.

Proslava bajrama, je dakle, stara koliko i islam.
Prvi svečani Hadži bajram proslavili su muslimani desete godine po Hadžri u Mekki i na Arafatu pod rukovodstvom Muhammeda a.s. Proslava bajramskih dana vjekovima je podržavana.

Bajram je riječ turskog prijekla, a znači dan svečanosti i veselja. Bajram se na arapskom naziva "Idun", a dolazi od infinitiva "avdetun"= povratiti se ili od "ijadetun" = obići, sastati se. Prema tome, dan koji se ponavlja i u kome se sastaje.

Kolika je prava vrijednost bajrama saznaćemo iz, ovih hadisa Alejhisselama:

"Kada nastupi bajram, Allah dž.š. oslobodi od džehennema toliko ljudi koliko ih je oslobodio u svim noćima tog ramazana, trideset puta po šezdeset hiljada";

Enes prenosi: "Kada se Muhammed a.s. preselio iz Mekke u Medinu, stanovnici Medine su imali svoja dva praznika kada su se zabavljali i veselili.
Muhammed a.s. im je tada rekao:

- Allah vam je ova vaša dva praznika zamjenio sa dva bolja Ramazanskim i Kurbanskim bajramom";

"Opskrbite siromahe u ovim danima";

"Opskrbite siromahe za ovaj dan da ne treba da obilaze i traže sebi opskrbu";

"Opskrbite siromahe na bajram, da bi taj dan bili obezbedjeni";

Aiša prenosi: "Ebu Bekir mi je ušao u šator na Mini i našao dvije ensarijske djevojke koje su kod mene u šatoru pjevale pjesme o Busau (prazniku). One nisu bile profesionalne pjevačice. Ugledavši ih, Ebu Bekir viknu:

- Zar šejtanske frule u kući Allahova Poslanika?

Bilo je to na Bajram. Na njegove riječi Allahov
Poslanik odgovori:

- Ebu Bekre, svaki narod ima svoje praznike, a ovo je naš praznik".

U daljem tekstu ćemo, ukratko opisati oba bajrama.

2. Ramazanski bajram

"Znaj da nema Boga osim Allaha! Traži oproštaj za svoje grijehe i za vjernike i vjernice. Allah zna kuda se krećete i gdje boravite". (Kur’an, 47:19)
Poslije onih dugo iščekivanih trenutaka radosti koje nam donosi susret sa Ramazanom, prvim kandilima i teravijama, prvim sufurima i zajedničkim iftarima, pa preko svih ostalih nezaboravnih doživlja-j ja i čari punih džamija, mukabela i zajedničkih sedelj- ki, dolazi Bajram, kruna i vrhunac našeg veselja i
radosti. I, zaista, oni koji su Ramazan dostojno dočekali, sa njim živeli i

proživeli nezaboravne dane i noći, čineći dobra djela i duhovno se uzdižući, imaju razloga da se sada vesele i raduju. Ramazanski post, ibadet i sve njegove blagodati su ih preporodile, ojačale i duhovno osnažile. Njihove duše su razdragane i srca vesela, jer su se odazvali svome Stvoritelju, približili se Izvoru ljepote, milosti i svakog dobra. Oni znaju da im za to pripada obećana nagrada i na budućem svijetu:

Muhammed a.s. je rekao:

"Ko oživi noć teravije, Arafata, Kurban-bajrama
i Ramazanskog-bajrama zaslužio je dženet".

Pored obavljanja Bajram-namaza, koji je vadžib onim muslimanima koji su dužni klanjati džumu- namaz, poželjno je na ovaj dan, pored ostalog, lijepo ne obući, okupati, namirisati, veselo se držati, poraniti u džamiju i idući tekbire donositi, jer je sve ovo dokaz koliko snažno doživljavamo naše svečane trenutke. Takodje se preporučuje poslije sabaha, a prije klanjanja Bajram-namaza, nešto pojesti, po mogućnosti da to bude neparan broj hurmi, jer je to činio i Božji Poslanik, kako to prenosi Burejde:

"Božji Poslanik ne bi jutrom na Ramazanski
bajram izlazio da klanja dok ne bi nešto pojeo, a na Kurban-bajram ne bi ništa jeo dok se ne bi sa Bajram- namaza vratio kući".

"Božji Poslanik ne bi izlazio da klanja ujutro Bajram-namaz dok ne bi pojeo tri, pet ili sedam himni..."

Posle klanjanja Bajram-namaza lijepo je svoje ukucane, posebno djecu, obradovati poklonima, čestitati njima i svim komšijama i prijateljima ovaj
veliki islamski praznik.

Ramazanski bajram se slavi tri dana. U nekim izvorima ovaj se bajram naziva "Malim bajramom", dok je Hadždžijski bajram "Velikim bajramom''.

Ramazanski bajram pada prvog ševvala, odnosno prvog dana desetog mjeseca hidžretskog lunarnog kalendara. Postoji i poseban namaz na ovaj bajram. Taj namaz se može obaviti 45 minuta posle izlaska sunca, pa sve do podne.

Običaje koji se praktikuju za vrijeme Bajrama treba što više usavršavati u skladu sa islamom. Mil smo neke od ovih običaja spomenuli, a sada dal spomenemo još neke: dijeliti što više milostinju, otići u džamiju jednim putem, a vratiti se drugim, prvi dani muškarci posjećuju svoje najbliže i komšije. Posjete su dosta kratke: samo da se čestita Bajram. Čestitka! se izgovara na turskom jeziku riječima: Bajram mubarek olsun! Odgovor je takodje na turskom jeziku: Allah razi olsun. Ovakvo čestitanje sa ovakvim izrekama se odnosi i na Hađžijski bajram.

Običaji, vezani za Ramazanski bajram, koji su zastupljeni u svim muslimanskim porodicama su sledeći: kupanje, obrezivanje noktiju,

podšišivanje, oblačenje najljepšeg odijela, i upotreba prijatnihmirisa.

Na klanjanje bajram-namaza vode se i muška djeca starija od sedam godina. Po izlasku iz džamije običaj je da se čestita imamu, zatim starijim džematli- jama i ostalim iz svog džemata; zatim se ide u obilazak groblja i dijeli se sadaka-milostinja sirotinji. Običaji su takodje da se svojoj djeci nešto od odjeće kupi za bajram. Negdje su običaji da se i prije ručka počne sa obilaskom, ali samo bliže rodbine, dok po ručku starije osobe malo prilegnu da se odmore, jer
su rano ustale, a poslije podne podju u obilazak od bajrama. Prvi dan se uglavnom obilazi bliižna rodbina, a drugi i treći dan daljna rodbina, komšije i prijatelji. Uobičajeno je da od bajrama idu samo muškarci, a rijetko gdje i žene da ne bi kuća ostala prazna i zaključana za goste. Sa odraslim muškarcima idu i djeca. Ranije je bio običaj, koji se i danas praktikuje u nekim selima, da se svi mještani sakupe kod kuće najstarijeg čovjeka i odatle po starini podju u obilazak ostalih kuća od bajrama.

Muslimanima je veliki mekruh bez opravdanog razloga raditi prvog dana bajrama, a i za vrijeme ostalih islamskih blagdana. Takvi ljudi pokazuju da nemaju smisla i razumevanja za društveni život.

Oni tim pokazuju da se ne raduju i ne vesele izvršenju vjerskih činova i dužnosti. Oni ne pripadaju i ne mogu se smatrati pravim muslimanima.

Muhammed a.s. je u vezi ovog bajrama rekao: "Na Ramazanski bajram meleki se poredjaju pokraj puta i dozivaju: 'Poranite, o muslimani, svome plemenitom Gospodaru, koji dobro daje i povećava ga: 'Ja sam vam naredio da noći provedete u ibadetu pa ste to činili; naredio sam vam da danju postite, pa ste postili i tako ste poslušali svoga Gospodara. Zato, primite sada vaše nagrade'.

A kada klanjate bajram-namaz, Allahov glasnik poviče: 'Čujte dobro! Vaš Gospodar vam je uistinu oprostio. Sada se vratite sretni svojim kućama! 'Bajram je dan dijeljenja nagrada.

Uzvišeni Allah uputi melekima pitanje: 'Kakva je nagrada onima koji izvrše svoju obavezu?'

Meleki odgovore: 'Stvoritelju i Gospodaru naš, njega slijedi nagrada'.

Reći će Allah: 'Budite mi svjedoci da ću ih Ja nagraditi za njihov post i namaz Mojim zadovoljstvom i oprostom'.

Potom će Uzvišeni, gledajući sve klanjače na bajram pogledom milosti i milosrdja reći: 'Moli te Me, robovi Moji! Tako Mi moje veličine, ko Me god bude j molio za svoje mjesto na ahiretu, udovoljiću mu, i za ovaj svijet, Ja ću ga pripaziti, budite vi zadovoljni sa Mnom, pa ću i Ja biti zadovoljan vama. Razidjite se oprošteni Mojim oprostom.''

Ramazanski bajram proslavljamo i veselimo se i što smo izvršili jedan Božji farz-post. Na ovaj Bajram se veselimo i radi toga što se nadamo da nam Bog dž.š. zato što smo bar uz mjesec ramazan tačno i izvršavali

Njegove zapovedi, a klonili se Njegovih zabrana, oprostio naše grijehe koje smo učinili pre I ramazana. Muslimani koji su u istinu proveli cijeli ramazan u pobožnosti i ibađetu, oni se mogu i tome veseliti, jer im je to obećao Muhammed a.s. u ovom i hadisu:

"Ko iz čistog uvjerenja i u ime Božje bude postio ramazan, oprostiće mu se grijesi koje je prije ramazana učinio".

Zar ima veće radosti i veselja za jednog pravog muslimana od ovog Alejhisselamovog obećanja.

Ovo su glavni razlozi zašto je Ramazanski bajram veliki muslimanski praznik. Ali najvažniji razlog zbog čega je Ramazanski bajram opšte veselje svih muslimana je taj, što je pred taj Bajram pre četrnaest vjekova Bog dž.š., počeo objavljivati Kur'an. Pred Ramazanski bajram je Muhaminedu a.s. došla prva sura koja počinje:

"Uči (čitaj) u ime Gospodara Boga, koji sve stvara". (Kur'an, 97:1)

Kud će veće veselje od ovog velikog dana, kada se je Allah dž.š. smilovao na griješno ljudstvo i poslao mu svoga zadnjeg i najmilijeg Poslanika, da ga iz I mine i neznanja izvede na svijetlo i pravi put. Da nije bilo ovog velikog dana, ljudstvo bi i dalje ostalo u neznanju i zabludama, ne bi vjerovalo u pravog i jedinog Allaha. Zato muslimani cijelog svijeta svake godine obnavljaju to svoje veselje i proslavljaju Ramazanski bajram zahvaljujući Bogu dž.š. kada ih je učinio pri-padnicima jedine i prave vjere, uzviišenog islama.

3. Kurban bajram - Hadždži bajram

"Mi smo ti, uistinu mnogo dobro dali, zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji, onaj koji tebe mrzi sigurno će on bez pomena ostati." (Kur'an, 108:1-3)

"Svakoj vjerskoj zajenici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju On daje". (Kur'an, 22:34)

Kurban-bajram dočekujemo s mnogo ushićenosti i sreće, radosti, jer je to dan pobožnosti, solidarnosti i požrtvovanosti.

Velika važnost i značaj ovoga dana leži u uspomenama koje se za njega vežu, a kojih treba da se ovom prilikom sjetimo.

Tri važne vjerske stvari vežu se za ovaj bajram:

- uspomena na završetak Kur'ana,
- hadždž i
- kurban (žrtvovanje odabranog hajvana).

Svaka od ovih stvari simbolički predstavlja
visoke islamske ideje: prava, pobožnost i prosvjetu
uopšte, druga, medjusobnu solidarnost, a treća požrtvovanost za druge.

Osvrnućemo se na svaku pojedinačno i predočiti osnovne karakteristike zašto baš one zaslužuju da budu uvršćene u uspomene koje se vežu za Kurban bajram.

A) Završetak objave Kur'ana

Završetak objave Kur’ana pada u dane Kurban bajrama. Taj dan je svakako od velikog značaja za sve muslimane i za cijelo čovječanstvo. Knjiga čiste vjere, visokog morala i svih zdravih i naprednih ideja koje su rastjerale mračne oblake idolopoklonstva i neznanja. Samo njom Arapi postadoše uredan, jak i kul- turan narod, kao i veoma koristan činilac u ljudskoj zajednici, Preporodjeni naukom Kur’ana muslimani se svom silom dadoše na kulturni rad uopšte, baš u ono vrijeme kada su se luče prosvjete gasile u svim! krajevima svijeta. Takvim svojim radom oni primiše u. svoju zaštitu kulturu Istoka i Zapada, razviše je i uveličaše vlastitim produktom, a onda je pružiše i drugim narodima koji na njenim temeljima izgradiša današnju civilizaciju. S obzirom na ovakav svoj utje- caj, koji ne mogu nijekati ni najviši protivnici islama! Kur’an svakako zaslužuje opšte priznanje.

Kur’an je nepresušiv izvor i najbolji putokaz za postignuće duhovnog i materijalnog napretka, i za postignuće sreće na ovom i budućem svijetu. Pozitivnu uticaj Kur’anskih propisa ogleda se u životu njegovih sljedbenika: kada su bili najprivrženiji njegovim spasonosnim uputama bili su najsretniji narod u svakom pogledu. To nam jasno dokazuje istorija islama, a u
lome leži značajna i očita potvrda ovih Božjih reči:

"Ovaj Kur’an vodi jedinom ispravnom putu" (Kur’an, 17:9).

Radi toga su za muslimane dani, kada je ova knjiga dovršena, dani dovršenog veselja i radosti, koje oni pobožno slave, kao što slave, posteći ramazan, dane u kojima je njena prva riječ objavljena čovječanstvu.

B) Hadždž

U vezi s ovim danima je, kao što smo rekli, i hadždž. To je osnovna vjerska dužnost koja se vrši ovog Bajrama, a koja se sastoji u tome, da se posjeti Ka’ba uz vršenje svih propisanih obreda. Ta dužnost pada na one muslimane koji su punoljetni, umno i tjelesno zdravi i kojima to dozvoljavaju imovinske prilike.

Svrha hadždža je u prvom redu iskrena pobožnost (ibadet). Kur’an veli:

"Uzmite od mekami Ibrahima (deo dvorišta Ka’be) musallu" (Kur’an 2:125) tj. mjesto gdje ćete obožavati Allaha dž.š. U drugom ajetu veli se da je Bog dž.š. naredio Ibrahimu i Ismailu a.s. da očiste Ka’bu (koju su oni podigli).

"...za one koji je pobožno obilaze, koji su se kod nje predali molitvi, koji se klanjaju i koji ničice padaju". (Kur’an, 2:125).

Tu u pustinjskoj Arabiji, daleko od svjetskog bogastva i bučnih gradova, čovjek ima zgodnu priliku da se preda dubokoj pobožnosti i da tako duhovno dodje u bližu vezu s vječnim Savršenstvom, kome mu čiste duše uvijek teže. I to je jedan od razloga da obavljanje hadždža

bude baš u ovakvom mjestu, gdje čovjeka nema šta privući nego jedan hram, koji je, iako dosta skroman, pun privlačne snage za pobožna I osjetljiva srca, jer je simbol čiste vjere nimalo nepomiješane s idolopoklonstvom.

Usto je hadždž manifestacija prave islamske jednakosti, sloge i brastva. Po islamskim propisima, sve hadžije za vrijeme vršenja hadždža imaju jednaku uniformu (ihram) i svi, bez obzira na zvanje, položaj i klasu, imaju jednako pravo na pristup do Božjeg hrama, Ka'be. Titule ovozemne časti i ugleda tu ne čine nikakvu razliku niti kome daju prvo mjesto; pred vratima Božije milosti svi su jednaki. Tu se naročito manifestuju kur’anske riječi:

"Vjernici su samo braća" (Kur’an, 49:10).

Možda jedino ovom prilikom i na ovom mjestu možemo vidjeti kako najviši muslimanski dostojanstvenici raznih zemalja nastupaju u zajednici s ostalim svijetom. Tu nam se pruža najbolji primjer kako ljudi različite boje, krvi i jezika mogu biti braća kad u svojoj sredini daju malo više mjesta čovječnosti i razmišljanju. Tu se može vidjeti, kako muslimani, Kinezi i Japanci, bratski stežu jedan drugom ruku i u suzama se grle, jer su na mjestu gdje egoizam i materijalni interesi ovog svijeta nemaju svoga uticaja, gdje čista savjet, čisto srce i čist moral govore, gdje se brastvo i mir ne sklapaju riječima i uslovima, nego iskrenim osjećanjem srca ispunjenog čistom naukom islama. Ovakvo brastvo može dati samo islam, ovakvo brastvo može se samo doživjeti i osjećati, ali ga je teško riječima opisati.

Na ovom velikom islamskom kongresu svih muslimana svijeta, koji se sastaju u Mekki svake godine, o ovom Bajramu, i koji su zastupnici svoje braće iz svojih krajeva, hadždžije iskazuju svoju solidarnost i bratsku ljubav jedni prema drugima.

Tu čovjek ima zgodnu priliku da se upozna s drugim narodima i njihovim prilikama, a preko takvog uzajamnog upoznavanja treba da se dodje do medjunarodne solidarnosti koja je narodima uvijek neophodno potrebna. Allah dž.š. veli u Kur’anu:

"Učinili smo vas podijeljenim na narode i plemena da se medjusobno upoznajete" (a ne da se medjusobno mrzite i uništavete). (Kur’an, 49:13).

C) Kurban
(žrtvovanje odabranog hajvana)

"(Muhammede) Mi smo ti, uistinu, mnogo dobra dali, zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji, onaj koji tebe mrzi sigurno će on bez pomena ostati" (Kur'an, 108:1-3).

"Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje". (Kur’an, 22:34).

Ebu Hurejre prenosi da je Muhammed a.s. rekao: "Koje u mogućnosti da zakolje kurban, pa to ne učini, neka se ne približuje našoj musalli" (mesto gde se zajednički obavlja bajram-namaz).

Ibni Abas kaže da je Muhammed a.s. na Kurban Bajram rekao:

"Na ovaj dan čovjek ne može ništa bolje uraditi nego da zakolje kurban. Jedino ako učinimo posjetu roditeljima".

Kurban (prinošenje žrtve) je jedna bajramska dužnost velikog značaja. Prinoseći žrtvu, čovjek, u prvom redu, vrši jednu vjersku dužnost. Pošto se i u čini samo u ime Boga, tim se privikavamo na požrtvovanost uopšte u ime svih visokih i moralnih ideja.

Prema islamskim propisima svaki musliman i muslimanka koji imaju u prva tri dana kurban bajrama jedan nisab tj. imovine u vijrednosti od 641,5 grama srebra, obavezni su, svako za sebe, zaklati kurban.

Imajući u vidu činjenicu da nakit svake vrste, auto, vikendice, zemlja koja se ne obradjuje (ili se obradjuje iz hobija), luksuzan namještaj ili namještaj koji nije neophodan itd. mora ući u obračun viška imovine, onda ostaje konstatacija da je ogromna većina muslimana dužna klati kurban.

Vrijeme klanja kurbana nastupa nakon obavljenog namaza i traje sve do pred zalazak sunca trećeg dana bajrama.Osoba koja je obavezna zaklati kurban, ali ga ne može naći do pred akšam trećeg dana bajrama, namijenjeni novac za kurban podjeliće za sadaku. Čovjek koji kupi kurban, ali ge ne stigne zaklati u odredjeno vrijeme, pokloniće živog kurbana nekom siromahu čovjeku ili će dati njegovu vrijednost u novcu.

Kurbansko meso se niukom slučaju ne smije prodavati. Najbolji je postupak ovaj koji je preporučio Muhammed a.s.: meso se razdijeli na tri jednaka dijela, tako da se 1/3 podijeli siromasima, 1/3 rodbini, komšijama i prijateljima, a preostala trećina zadrži za sebe i svoju porodicu. Kurbansko meso se može podijeliti i prijatelju ili komšiji nemuslimanu.

Ako je kurban zaklan po oporuci, takvo meso se mora u cjelosti podjeliti.

Ako se kurban zakolje umrlom, ali ne po oporuci nego po želji nasljednika umrlog, onda se sa mesom postupa kao sa svojim kurbanom.

Dakle, klanje kurbana je vjerska obaveza, a materijalno stanje naših muslimana takvo da su mnogi dužni to da učine. Ipak, pojavljuje se pitanje:

I ako mogu ovoj vjerskoj odredbi udovoljiti oni koji žive u urbanim sredinama gdje nemaju nikakve mogućnosti da zakolju kurban. Isto i oni koji to ne umiju uraditi kao i oni koji budu tih dana odsutni od svojih kuća, a nemaju ko da ih u tom zamijeni.

Oni mogu svoj kurban ili vrijednost u novcu pokloniti medresi koja će

u njihovo ime zaklati kurban, odnosno kupiti i zaklati, zatim podijeliti sirotinji ili ostaviti za ishranu učenika u medresi.

Najbolji način da se ovo postigne je davanje za potrebe Isabegove medrese u Novom Pazaru, jer se potpuno udovoljava islamskom zahtijevu da bude trajna korist od kurbanskog mesa i kožica od kurbana.

Ovaj Kurban bajram se praznuje u našim sredinama četiri dana.

On se ranije nazivao i Hadždžijski bajram. Svi običaji koji se odnose na ramazanski bajram isti su i za Kurban bajram.

Proslavljajući Bajram mi utvrdjujemo i oživljavamo sve visoke ciljeve. Ukoliko ne možemo izvršiti sve dužnosti koje su u vezi s Bajramom, možemo ih bar proživjeti u svojim mislima i sjećanju razmišljajući o njima i njihovu dubokom značenju. Tako će nam Bajram donijeti nove snage i novi polet za rad na našem i opštem dobru.

Molimo Allaha dž.š. i nastojmo, kao što mole i nastoje svi muslimani svijeta, da nam svaki Bajram donese nov duh sloge i bratske ljubavi, koju ne mogu promijeniti egoizam i materijalni interesi.

4. Bajramska sofra

Stoljećima se stvarala muslimanska kuhinja, zacijelo najrasprostraniji refleks svekolike islamske tradicije, kulture i civilizacije. Refleksija duboke filozofije i svjetonazora. Jer jelo živi dok nastaje, dok se laganim slijedom stišava u moždanim porama svoga majstora, a onda odjednom blijesne i nestane. Ostaje tek trag i čudesna slast na našim osjetilima, uzbudljiva avantura što nam je podari priroda.

I dok meditiram nad slasnim jelima što ih je stvorila dugovjekovna islamska tradicija, sjećam se da sam te čudosne miomirise prepoznavao u mnogim krajevima svijeta. Od Sarajeva, Istanbula do Novog Pazara, Prištine i Skoplja. Nerijetko se taj miris prostirao po manjim zabačenim ulicama velikih svijetskih gradova.

Predstavljanje orijentalnih jela za vrijeme islamskih praznika samo je potvrda da ono što nastaje stoljećima nikakvom silom i pragmatizmom ne može se zatrijeti. Muslimanskom čovjeku je tijekom istorije bilo osporavano sve ili gotovo sve: od vjere i običaja, materijalnih i duhovnih dobara do nošnje i kuhinje! Nihilizam se osjećao na svakom koraku, a bez milosti su zatvarane sjajne aščinice, nestajala su jela i aščije u naletu primitivizma. Narodu su nabijani kompleksi i nudjeno mu je ono što je izvan njegovih navika, pa čak i ona jela koja im vjera zabranjuje, j Neposlušnici su postajali neprijatelji naroda. Iz jelovnika, silom kakva se ne pamti, nestajala su jela. :

Sve se to činilo privremeno, dolazilo je opet vrijeme iftara, zijafeta, gozbi, ramazanskih i bajramskih sofri. Dolazilo vrijeme čudesnih kuhinja, koje nijesu ustuknule pred prostacima, isto kao što tanana sevdalinka nije ustuknula pred novokoponovanom pjesmom. Ljepota uzmiče samo

nakratko, da bi se opet pojavila još ljepša i dopadljivija.
Ovom prilikom našim vjernicima možemo ponuditi svoj izbor, korektan i dopadljiv, prihvatljiv i moguć. Jer to su jela koja se mogu spremati s našim namirnicama koje uglavnom poznajemo i koristimo, to su uglavnom islamska tradicionalna jela poznata još i kao orijentalna kuhinja koja je zastupljena u ovim krajevima Sandžaka dolaskom Turaka, odnosno Islama i islamskih običaja i tradicije.
Najpoznatija jela koja su zastupljena na soframa vjernika za vrijeme islamskih praznika:
Čorbe:
Begova čorba, jagnjeća čorba, krompir čorba, škembić čorba, teleća čorba, kokošija čorba, tarhan čorba, čorba od šehrije. i dr. čorbe;
Sarme:
Sarme u slatkom kupusu, sarme u kiselom kupusu, sarme u listovima od vinove loze, sarme u listovima od spanaća ili blitve;
Dolme:
Dolma od paprika, doima od tikvica, patlidžan doima, sogan dolma (od većih glavica luka);
Čufte:
Čufte u kajmaku, čufte upavlaci, lovačko čufte, pazarsko čufte.
Pilavi:
Pilav sa jagnjećim mesom, pilav sa kokošijim mesom, pilav sa telećim mesom.
Jahnije:
Jahnija od teleće ili jagnjeće džigerice, jahnija od jagnjećeg ili telećeg mladog mesa.
Djuveči:
Djuveč sa telećim mesom, djuveč sa jagnjećim mesom, djuveč sa ovčijim mesom, jalan djuveč.
Musake:
Musaka od krompira, musaka odtikvica, musaka od patlidžana.
Variva:
Variva sa telećim, jagnjećim, govedjim, ovčijim jarećim ili bivolećim mesom, sa raznim dodacima od povrća.
Teleće pečenje, jagnjeće pečenje, pileće pečenje, ćevapi, pljeskavice i dr. pečenja koja se spremaju u kućnim kuhinjama u šporetima, postoje i mini kućne pekare gde se spremaju specijaliteti od mesa, kao i pečenje ispod sača ili na žaru, takodje se spremaju pečenja za prazničke sofre u gradskim pekarama, gde se peku i kompletna jagnjad i dijelovi teladi.
Pite:
Burek pita s mesom, burek pita s sirom i jajima, pita sa spanaćem, blitvom ili prasom, pita sa krompirom-krompiruša, pita sa kupusom, kolo pita- kolpita, koja može biti punjena sa svim navedenim kao i kod ravne

pite.

Jufčice:

Jufčice od kokošijeg ili telećeg mesa.

Mantije:

Mantije su najpoznatiji specijalitet ovog kraja i ubraja se u glavni specijalitet sandžačke kuhinje; mantije punjene sa mesom, mantije punjene sa sirom, mantije sa djigericom, mantije punjene sa lukom i prazne mantije.

Kolači:

Baklava od oraha, baklava od badema, baklava od tirita, ružice, tulumbe, torte, tatlija, hurmašice, tufahije, hamajlice, pita s jabukama, suvara, sulpita, revanija, halva, dudovi.

Kadaif:

Hošaf:

Hošaf od suvih šljiva, hošaf od višanja, hošaf od borovnice, šareni hošaf, hošaf od jabuka, hošaf od krušaka.

Muhalebije i sutlijaš

Napici:

Djul-šerbe-djulsija, limunada, borovnica, kleka, šerbet, rastvoreni sirup, razni voćni sokovi- gusti i gazirani, kisela voda i kafa.

Pored navedenih jela koja se uglavnom pripremaju za bajrame i odabrane islamske praznike, kao i pri odredjenim svečanostima, postoje i druga orijentalna jela koja su zastupljena na našim soframa za iltare, svadbe, sunetluke, mevlude, doček musafira i u drugim prilikama.

Bajramska sofra bi ovako mogla da izgleda:

1. Čorba (jagnjeća, teleća, pileća ili dr.)
2. Djuveč
3. Čufte sa kajmakom, pavlakom ili pazarsko čufte
4. Dolme
5. Sarme
6. Jahnija
7. Pita (uglavnom s mesom)
8. Kiselo mlijeko
9. Razne salate koje idu uz slana jela
10. Baklava
11. Kadaif
12. Sutlijaš
13. Hošaf
14. Limunada
15. Kahva

5. Proslavljanje Bajrama u Sandžaku

Bajram predstavlja najznačajniji praznik kod muslimana Sandžaka. Proslavljanje bajrama spada u posebne simbole islamske vjere. Raspoloženje u narodu raste iz dana u dan: kuće se uredjuju, očekuje se prijem rodbine i gostiju, obezbedjuje se nov namještaj, odjeća i obuća. Roditelji za djecu obezbeduju poklone, koji će im ostati u trajnom prijatnom sjećanju.

Sabah, prvog dana bajrama, dočekuje se u svečanom odijelu, čistog tijela. Muslimani hrle u džamije, na kolektivno klanjanje bajram namaza. Po obavljenom namazu, obilaze se grobovi najdražih koji su umrli.

Po povratku iz džamije (i sa groblja) svi ukućani, svečano obučeni i posebno raspoloženi medjusobno čestitaju bajram. Spremni su da jedni drugima zaborave sve što ih je dijelilo i razdvajalo, spremni su da zaborave sukobe i nesporazume. Njihovu svijest i savjest krasi smjernost, dobronamjernost,
blagost, oprost. Tako se učvršćuju bratski i uopšte medjuljudski odnosi.

Centralna manifestacija bajrama jeste svečani porodični ručak (bajramska sofra). Ovaj ručak se priprema danima. Jedan od činova pripreme svečanog bajramskog ručka sastoji se u tome da se imućniji muslimani sjete onih kojima manjkaju materijalna sredstva. Oni njima šalju pomoć u novcu, hrani, odjeći i obući, ili drugim dobrima. Tako se omogućuje svima da sa svojim ukućanima, komšijama, rodjacima i prijateljima, osjete radosti bajrama. Na ručku se iznosi bogata sofra a po I sadržaju veoma slična u većini kuća: variva, birijani pite, slatkiši, sutlijaši... Ručak se završava dovom upućenom za oprost grijeha, za napućivanje na pravi put, za sreću u budućem životu i zaslužno mjesto na Ahiretu, a posebno za nimetske blagodati.

Poslije ručka se obavljaju medjusobne posjete. Uobičajeno je da sa nekog mjesta, od neke kuće počinje posjećivanje, a onda se broj posjetilaca uvećava pridruživanjem ljudi iz svake kuće. Do kraja, najčešće, ljudi u velikim grupama obilaze jedni druge, i Poseban dogadjaj Bajram predstavlja za djecu. To je dan radosti i veselja, dan svečanog oblačenja, dan primanja poklona, dan medjusobnog posjećivanja i druženja. Istovremeno, to je dan da pokažu štal su naučili iz vjerske pouke. Za mnoge to je dan prvog! javnog namaza. Djeca počinju da obilaze komšiluk i rodbinu već od ranog jutra, a pogotovu poslije ručka. U kućama se mogu čuti pjesme, recitacije, iljahije, kaside i učenje dova. Nerijetko se organizuju lijepa takmičenja u raznim vještinama ili nadmjetanjima u znanju.

Stari je običaj u Sandžaku da se uoči bajrama pale vatre (lile).

To obično čine omladinci na uzvišenim mjestima u blizini naselja.

Kurban bajram se od ramazanskog bajrama na prostorima Sandžaka, po propratnim manifestacijama, razlikuje samo po činu klanja Kurbana.

Ostali običaji su gotovo isti.

LEJLETUR-REGAIB
(Noć začeća Božijeg Poslanika)

LEJLETUR-REGAIB
Noć začeća Božijeg Poslanika

Lejletur-Regaib je noć koja je poznata još i pod nazivom "noć začeća". O ovoj noći nema potvrde u Kur’anu niti Hadisu. Postoji priličan broj apokrifnih liadisa, koji se pripisuju Poslaniku, a on ih nije izrekao. Muslimani ovog podneblja, kao i ostali muslimani svijeta, ovu noć obilježavaju, jer je u njoj nagoviješten dolazak Božijeg Poslanika, Muhammeda a.s.

Allah dž.š. je odabrao arapski svijet, čiji je praotac Ismail a.s. sin Ibrahima a.s. (prvog graditelja Ka'be), u tom svijetu odabrao je pleme Kurejš, a u tom plemenu odabrao je najugledniju familiju Benu Hašim.

U toj familiji odabrao je Abdullaha i Aminu za roditelje Svog Poslanika, Muhammeda a.s.

Ko su roditelji Muhammeda.a.s.?

Abdullah, otac Muhammeda a.s. je sin Abdulmutaliba. Njegov djed je bio Hašim, sin Kusajjov, a šukunded mu je bio Kilab. Amina, majka Muhammedova a.s., je kćerka Vehabova. Njen otac je sin Abdulmenafov, djed joj je bio Zuhrat, a pradjed Kilab.

Uočljivo je da su rodbinske loze oca i majke Muhammeda a.s. iz istog korijena. Njima je isti prad- jed-Kilab.

Abdullah se oženio Aminom prvog petka mjeseca redžeba, (jula, 570. godine po Isa a.s.). U toj godini začeo se najveći sin sveg prošlog, sveg sadašnjeg i sveg budućeg čovječanstva, Muhammed, Ahmed, Mustafa-Božji Poslanik.

Muslimani tokom čitave svoje istorije slave začeće Božijeg Poslanika, jer u tome vide izliv milosti Božje na čovječanstvo.

"A tebe smo samo kao milost svijetovima poslali". (Kur’an, 21:107)

Bog je iz milosti svoje odlučio poslati posled- njeg Poslanika, ali ne više samo narodu Izrailjevu, nego svim narodima. O dolasku Božjeg Poslanika se znalo kroz sve upute i knjige, i da će on doći i da će biti potomak Ibrahima a.s. i njegovog sina Ismaila a.s.

U Starom i Novom Zavjetu stoji nekoliko naveštenja o Poslaniku islama. Ova saznanja su otkrili mnogi islamski naučnici (da će on doći i biti iz potomstva Ibrahima a.s.) Oni su i predočili vjernicima "radosnu vijest" o dolasku Božjeg izabranika, koji je obećavan kroz nebeske knjige svim narodima i koji će biti dovršitelj Božjih objava i poslanstva.

Muhammed a.s. je rekao:

"Bijah poslanik još onda dok duh Ademov lebdijaše u rasponu kopna i

mora" (Hadis).

Muhammed a.s. je poslednji vjerovjesnik, koji bijaše ono sve troje što se uopšte može biti u duhovnom izobraženju "nebiy", "resul" i "ul-alazm". : Nagovještavan je kroz sve nebeske knjige-objave, kroz sve poslaničke misije, gdje mu je pripremljen put da bude dovršetak Božjeg poslanja, punina Božje objave, svjedok i duhovni vidar.

Nagovještaj dolaska poslednjeg božjeg poslani
ka i poslednje riječi Božje tekao je u kontinuitetu od Adema alejhisselama, prvog čovjeka i poslanika, preko svih kasnijih poslanika i naroda, a kako ni jedan nije ostavljen bez poslanika i date mu objave, u kojoj je najavljen Božji Poslanik, to je sa dolaskom Muhammed alejhisselama bilo upoznato cijelo prethodno čovječanstvo kroz sve njegove generacije.

Šta stoji u Novom zavjetu i Kur’anu o ovom pitanju nagovještenja:

U novom zavjetu stoji:

"Mojsije (Musa a.s.), dakle, očevima našim reče: Gospodin Bog vaš podignuće vam proroka iz vaše braće, kao mene, njega poslušajte to vam kažem" (Djela apostolska, 3:22).

U Kur’anu stoji: "Allah je od svakog vjerovjesnika kome je Knjigu objavio i znanje dao-obavezu uzeo "Kad vam, poslije, dodje poslanik koji će potvrditi da je istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati? Da li pristajete i prihvatete da se na to Meni obavežete?" - Oni su odgovorili: "Pristajemo!" -"Budite, onda, svjedoci"- rekao bi On-," a i Ja ću s vama svjedočiti." (Kur’an, 3:81).

Ovdje Allah dž.š. podsjeća na obavezu ranijih poslanika koje su Njemu date. Ili kad Kur’an govori o svom nagovještenju u prošlim knjigama:

"On je spomenut u knjigama poslanika prijašnjih" (Kur’an, 26:196)

Dakle, začeće Pejgamberovo označava početak kraja hiljadugodišnjih čekanja njegovog dolaska. I sada, kao i uvjek, Božje obećanje će se ispuniti, jer Božja milost silazi.

U ranom nagovještaju njegovom, još od samog začeća, krije se simboličnost njegova navještenja u začeću ljudske istorije. I kao što se plod kroz svoje faze sve više oblikovao, i rastući nadimao utrobu majke, tako je i čovječanstvo kroz istoriju tegobama sve brementije bivalo, i sve željnije i napetije iščekiva- i lo njegovu pojavu.

Začeće Poslanikovo označava začetak svjetskog izbavitelja i spasitelja. To više nije poslanik jednog | naroda, iz njega dat i samo njemu spas. Poslanik je spas i milost Božja za sva pokolenja, muslimana i onih koji će tek ući u Islam, ljudi svili podneblja, rasa i nacija. Tako se sa Muhammedom a.s. i Kur’anom, kojeg je propovijedao i praksom oživotvorilo, radja- nje islama kao svjetskog procesa. Sa Kur’anom islami postaje svjetsko zbivanje, a Muhammed a.s. dokazuje da je čovjek

konačno u mogućnosti da izvrši i poslednju, najveću riječ Božju crpeći njene snage sve dok svijet traje.

Najava njegovog začeća svedoči da on nije melek (nevidljivo biće), nego čovjek dat Božjim htijenjem:

"A u materice smještamo šta hoćemo, do roka odredjenog" (Kur'an, 22:5)

I Amina kao svaka majka, svoje čedo je nosila j u slatkoj muci i bolu:

"Majka ga nosi, njeno zdravlje trpi" (Kur'an, 31:14).

I na kraju ga rodila poput svih majki od pamtivijeka. Ali, njegov prvi plač, prvi je pravi osmjeh čovječanstva. Sa njim pa na dalje, kako se prihvatila i mudrost Kur'ana, a on kao uzor života po Kur'anu, radja se srećno čovječanstvo.

Kao što se može zaključiti dolazak Muhammeda a.s. kao Božjeg Poslanika, nagoveštavali su svi Božji Poslanici: Ibrahim a.s. Musa a.s. Isa a.s. i dr.

Isa a.s. gaje nagovijestio pod imenom Ahmed:

"A kada Isa, sin Merjemin reče: "O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći" (Kur'an, 61:6).

Otuda se u sastavu njegovih ličnih imena javlja Ime Ahmed. Njegovo lično, porodično, ime je Muhammed. Priča se da je Amina prije rodjenja božanskog dara usnila san u kojem joj je jedan melek donio vijest da će roditi sina kome će dati ime Muhammed, a samim činom što ga je Allah dž.š. odabrao, dobio je ime Mustafa-što znači odabrani, te ga u Kur'anu Allah dž.š. oslovljava svim ovim imenima:

- Muhammed, lično ime koje je dobio po rodjenju, što znači slavljeni, hvaljeni.
- Ahmed, ime pod kojim je najavljen od Isa a.s. što znači silno pohvaljen.
- Mustafa, ime koje je dobio od Allaha dž.š. kao odabrani,
- Jasin, O čovječe!
- Taha, O Ti.
- Mudessiir, čovjek umotan u ogrtač Poslanstva,
- Muzzemmil, O ti pokriveni čovječe, Muhammede,
- Abdullah, Božji rob, ili po očevom imenu.

Susret sa Lejletur-regaibom ima svoj veliki značaj, jer je to ulazak u predramazansku atmosferu koja nosi sobom niz obilježja i značenja. Jedan islamski dogadjaj se ne smije obilježiti jednostrano, jer Islam po sebi i po svom učenju nije jednostran već sveobuhvatan sistem vjerskih odredjenja, zaduženja i uputstava. Naznačiti Islam samo u smislu obre- doslovlja je krajne neispravno, kao što je neispravno smatrati da se sva vjera nalazi u

obavljanju namaza i da ne treba više ništa činiti. Islam je živ organizam koji svojom snagom i porukama ne dopušta nikakva uokvirivanja kao što na isti način ne dopušta svojim pripadnicima da budu jednostrani, lijeni i bez živog i pregalačkog duha.

Islam traži od svojih sljedbenika apsolutnu privrženost Kur'ana, jer je to uslov ispravnog življenja, vjerovanja, poslovanja, mišljenja i osjećanja. Isto tako traži čisto i objektivno razmišljanje o svemu postojećem, u čemu se, uostalom, i ogleda islamsko vjer- oučenje, što ga istovremeno čini i jednostavnim i jakim. Sa takvim odnosom prema Božjoj Uputi dostiže svjetlo Kur'ana, pa se na tim relacijama, naravno u očima muslimana, islam pojavljuje lijepim i dragim, i prihvata kao jedinstvena staza života, ona prava, kojom je išao i Muhammed a.s. doživljavajući je kao dio sebe, svoje duše i života.

LEJLETU-UL-MI` RADŽ (Noć Mi'radža)

"Hvaljen je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali-On, u is Unu, sve čuje i sve vidi." (Kur'an, 17:1)

"On ga je i drugi put vidio, kod Sidretu-l-muntehaa. koje je džennetsko prebiivalište, kad je Sidru pokrivalo ono što je pokrivalo-pogled mu nije skrenuo, nije prekoračio, video je najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara (Kur'an, 103:12-18)

LEJLETU-UL-MI' RADŽ
Noć Mi'radža

Lejletu-ul-Mi'radž-druga je od četiri mubarek (odbrane) noći u islamu. Lejletu-ul-Mi'radž je noć u kojoj se desila jedna od najvećih Muhammed a.s. mudžiza, a to su: Mi'radž i Isra'. To je noć u kojoj Muhammed a.s. odlikovan visokim odlikovanjem od Boga.

1) Šta je Isra' a šta Mi'radž?

Isra' znači Muhammedovo a.s. putovanje za (ednu noć iz Mesdžidu-l-harama u Mekki do Mesdžidu-l-aksa u Kaddusu (Jerusalimu) i njegov povratak te iste noći opet u Mekku.

Mi'radž znači Alejhisselamovo putovanje te iste noći iz Mesdžidu-l-aksa u više sfere, u viši svijet, u široko i prostrano Božje carstvo, gdje je doživio najveće duhovno i fizičko uzdignuće, pa sve do tamo gdje nije stupio ni jedan melek niti najugledniji Božji rob, a kamo li da gaje postigao obični smrtnik, obični čovjek-makar i vidjeo iz daleka sa najpreciznijim teleskopima i durbinima.

Nema sumnje da se Isra' i Mi'radž zbilja dogodio, jer o tome govori i sam Kur'an i veliki broj Alejhisselamovih hadisa, koji bez sumnje dosežu

ste- pen tevatura, koji daje sigurno znanje.

O Isra'u Kur'an kaže: "Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnoga u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. On, uistinu, sve čuje i sve vidi" (Kur'an, 17:1)

Mi'radž se spominje u Suretu-Nedžm:

"On gaje i drugi put vidio, kod Sidretu-l-munte- haa kod kojeg je džennetsko prebivalište, kad je Sidru pokrivalo ono što je pokrivalo - pogled mu nije skrenuo, nije prekoračio, video je najveličanstvenija zna- menja svoga Gospodara". (Kur'an, 103:12-18)

O Isra' i Mi'radžu govore hadise četrdeset i pet Alejhisselamovih drugova.

2) Kada je Isra' i Mi'adž bio?

Kada je Isra' i Mi'radž bio, ne može se tačno odrediti. Jedino se pozitivno zna, da je Isra' i Mi'radž bio iz Mekke poslije Alejhisselamova poslanstva, a prije njegovog Hidžreta. Tačno odrediti godinu, mjesec i dan nije moguće, jer Arapi tada nisu imali stalni kalendar, nego su računali vrijeme od važnih dogadjaja, a ovo ne može biti tačno. Neki islamski učenjaci smatraju da je Isra' i Mi'radž bio dvadeset i sedmu noć mjeseca redžeba (621. godine po rodjen- ju Isa a.s.) koju u svakoj godini nazivaju Lejletu-ul- i Mi'radž. Proslavlja se uvijek dvadeset sedmu večer mjeseca redžeba po hidžretskom kalendaru. Muhammed a.s. je tada imao 52. godine svog života, ai jedanaest godina poslanstva.

Ova noć se obilježava u znak sjećanja na noćno putovanje (Isra') i uzdignuće (Mi'radž) na kome je
Muhammed a.s. vidio "najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara". Ovaj dogadjaj, kako navode neki islamski učenjaci, nije moguće detaljno opisati. Za vrijeme ove noći u našem kraju uvijek je svečano u džamijama i pobožno u domovima.

3) Tok Isra' i Mi'radža

Primakla se bila Hidžra koja će u istoriji islama otvoriti nov život, brži napredak i ispisati nova poglavlja ljudskog života. U to vrijeme došla je noć kao duhovno osvieženje Božjem Poslaniku za nove pobjede i širenju islamske istine. Sretna je to noć bila. Džibrili-Eminu je naredjeno da dovede Muhammedu a.s. Buraka, koji je brži od zraka, svjetla i brze munje, a koji je pripremljen da nosi one kojima je sudjeno da rasgledaju Božje carstvo svemira. Zakoni koji vladaju ovim materijalnim svijetom za neko vrijeme su stavljeni izvan snage.

Iz blizine Ka'be (po jednoj verziji iz Alijehisselamove kuće, a po drugoj iz Hatima, mjesta uz Ka'bu ogradjenog zidom u polukružnici) pošao je Aljehisselam na Buraku sa pratnjom meleka i za tren oka stigao u treću svetu džamiju muslimana Mesdžidu-l-aksa u Kuđdusu (Jerusalimu).

Tu je Alejhisselam klanjao samo dva rekata namaza kao tehijetul-

mesdžid (pozdrav džamiji). Zatim je krenuo sa Džebrailom u više sfere. Došao je do prvog, drugog, i dalje do sedmog neba. Na svakom nebu je vidio ližje poslanike prema njihovim stepenima i častima. Zatim je Alejhisselam došao do Sidretu-l-muntehaa, gdje je krajna granica preko koje ne može preći ni iiajodabraniji melek, gdje je granica, kojom dotle niko nije prešao, gdje je granica kod koje prestaju sve spoznaje svih Božjih stvorova, a iza koje nastaje sami "gajb" (tajna). Tu je Alejhisselam vidio Džibrila u njegovom pravom i prirodnom obliku, vidio je džennet i njegove ljepote, velike Božje blagodati, i džehennem i njegove strahote.

Tu mu je naredjeno, da dostavi svojim sljedbenicima da su dužni za noć i dan pedeset puta Bogu namaz klanjati. Na prijedlog Musa a.s.,

koji je već prije iskusio nemoć i slabu poslušnost i pokornost ljudi, Alejhisselam je od Boga dž.š. tražio olakšicu, te je smanjeno na pet namaza, čija je nagrada potpuno ravna kao pedeset namaza:

"Ko uradi dobro djelo, biće desetorostruko nagradjen, a ko uradi rdjavo djelo, biće samo prema zasluzi kažnjen, i neće im se učiniti nepravda." (Kur’an, 6:160).

Tu su mu od Boga objavljeni zadnja tri ajeta iz sure-Bekare, na kraju kojih se podučavaju vjernici kako će molbe Bogu dž.š. upravljati, a one glase: "Allahovo je sve što je na nebesima i išto je na Zemlji! Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili Allah će vas za to pitati; oprostiće onom kome On hoće, a kazniće onoga koga On hoće-Allah je kadar sve."

Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici - svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: "Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih." "I oni govore: "Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; tebi ćemo se vratiti".

"Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na
njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!" (Kur’an, 2:284-286).

Tu noć je učeno etehijat. To je ustvari, dijalog izmedju Allaha dž.š. i Muhammeda a.s., i zato je preporučeno, da se na svakom sedenju u namazu uči, jer dijalog sa Allahom dž.š. na Mir’adžu se prenosi na Mir’adž vjernika, odnosno dijalog Allaha dž.š. i njegovog roba.

"Svaki namaz je Mir’adž za mu’mina-vjernika" veli Muhammed a.s. Čovjek kada je na namazu u direktnom je kontaktu sa Allahom dž.š. a posebno je blizu kada na sedenju uči riječi koje je Muhammed a.s. učio

pred Bogom dž.š. na Mir’adžu.

Zatim se je Alejhisselam vratio u Mesdžidu-l- aksa, a onda iste noći u Mekku.

Kada je Alejhisselam pričao prvacima mušrika o Isra’ i Mi’radžu svi su se začudili i nisu mu vjerovali. Počeli su raspitivati Alejhisselama o samom gradu Kuddusu, jer su znali, da Alejhisselam nije nikada ranije tamo odlazio, pa su htjeli da ga okušaju. Alejhisselam nije bio dobro upamtio ni vidio sam grad Kuddus, pa se bješe zabrinuo kako će odgovoriti. Medjutim, Allah dž.š. mu je tada predočio sve o čemu su ga pitali, te im je odgovorio kao da sve očima gleda.

4) Sedam nebesa

"Sedam nebesa" se u Isra’ i Mi’radžu, a i Kur’anu na mnogo mesta spominju. To su bez sumnje djelovi ovog velikog svemira, u kome je Zemlja, pa i sav sunčev sistem, samo tek jedna mala tačka, a o kojem ni najveći filozofi ni najučeniji astronomi ne znaju skoro ništa. Za ljude, te sićušne Božje stvorove, je nemoguće potpuno tačno spoznati pojam "sedam nebesa". Mi sa najvećim teleskopima možemo tek upoznati najbliža nebeska tijela. Zato nije umjesno negirati ono, do čega nam nije moguće doći, zato što ga mi ne znamo ili ne vidimo. Osim sunčevog sistema, Bog zna koliko još ima sistema. Tvrdi se da "Kumovska Slama" sadrži na stotine hiljada drugih svjetova. Prema Alejhisselamovim tumačenjima iza Sidretul-muntelia, koje je iza sedmog neba, nema više nikakvog sistema. Sve ovo jasno pokazuje pogrešku u tvrdnji da je sedam nebesa sedam planetskih putanja, iza kojih ima ogroman svijet i koje su u ćelom svijetu sasvim sićušne. Ukratko rekavši, sedam nebesa je sedam svemirskih cjelina, koje mi ne možemo tako lako upoznati. Jedino ih znamo po imenu, jer ih Bog dž.š. i Božji Poslanik spominju.

Dosta se ovoga može saznati iz hadisa kojeg prenosi Muslim, a preneo ga je Enes ibn Malik gdje Božji poslanik kaže:

"Dat mi je Burak. To je bijela životinja, nešto veća od magarca, a manja od mazge, korača brzinom pogleda. Uzjahao sam ga, pa me je nosio dok nisam stigao u Bejtu-ul-makdis. Privezao sam životinju za halku za koju privezavahu Božji poslanici. Zatim sam ušao u Bejt-ul-makdis, klanjao dva rekata, a potom
izišao. Džibril mi je ponudio jednu posudu sa vinom i drugu sa mlijekom. Odabrao sam mlijeko., a Džibril mi reče: Odabrao si islam!’ Zatim sam uzdignut u najbliže svemirsko prostranstvo. Džibril je tražio da se otvori, pa mu je rečeno: "Ko si ti?" Ja sam Džibril!’
- odgovorio je, Ko je s tobom? ’Muhammed’ - odgovori! Rečeno je: ’Je li mu upućeno poslanstvo?’ ’Da upućeno mu je’-odgovori Džibril. Otvoreno nam je! Kad li tamo, Adem a.s.

Pošto mi je izrazio dobrodošlicu i poželio dobro, uzdignuti smo na drugo svemirsko prostranstvo. Džibril je tražio da se otvori, pa mu je

rečeno: ’Ko si ti?’ Ja sam Džibril’ - odgovorio je. Rečeno je: ’A ko je s tobom?’ ’Muhammed’ - odgovorio je. Rečeno je" ’Je li mu upućeno poslanstvo?’ Da upućeno mu je - odgovori Džibril. Otvoreno nam je. Kad li tamo, Jahja i Isa a.s., izraziše mi dobrodošlicu i poželješe svako dobro.

Zatim smo uzdignuti na treće svemirsko prostranstvo. Džibril je tražio da se otvori, pa mu je rečeno: ’Ko si ti?’ "Ja sam Džibril’ - odgovorio je. ’A ko je s tobom?’ - ’Muhammed’ - odgovorio je Džibril. Rečeno je: ’Je li mu upućeno poslanstvo?" Da upućeno mu je - reče Džibril. Otvoreno nam je. Kad li tamo, Jusuf a.s. kome je dat simbol ljepote, koji mi takodje izrazi i dobrodošlicu i poželje svako dobro.

Zatim smo uzdignuti na četvrto svemirsko prostranstvo. Džibril je tražio da se otvori, pa mu je i rečeno: ’Ko si ti?’ ’Ja sam Džibril’ - odgovorio je. ’A ko je s tobom’ - rečeno je. ’Muhammed’ - odgovorio je Džibril. Rečeno je" ’Je li mu upućeno poslanstvo?’ ’Da upućeno mu je’ - reče Džibril. Otvoreno nam je. Kad li tamo, Idris a.s. veli: "Mi smo ga na visoko mjesto uzdigli".

Zatim smo uzdignuti na peto svemirsko prostranstvo. Džibril je zahtjevao da se otvori, pa mu je rečeno: ’Ko si ti?’ ’Ja sam Džibril’ - odgovorio je. ’A ko je s tobom?’ - rečeno mu je. ’Muhammed’ - odgovorio je Džibril. Rečeno je: ’Je li mu upućeno poslanstvo?’ Da, upućeno mu je’ - odgovori Džibril. Otvoreno nam je, kad li tamo Harun a.s. koji mi izrazi dobrodošlicu i poželje dobro.

Zatim smo uzdignuti k šestom svemirskom prostranstvu. Džibril zatraži da se otvori, pa mu je rečeno: ’Ko si ti?’ ’Ja sam Džibril’ - odgovorio je. ’A ko je s tobom’ - rečeno mu je. ’Muhammed’ - odgovorio je Džibril. ’Je li mu upućeno poslanstvo". "Da, upućeno mu je" - rekao je Džibril. Otvoreno nam je, kad li tamo Musa a.s. koji mi je izrazio dobrodošlicu i zaželjeo dobro.

Zatim smo uzdignuti u sedmo svemirsko prostranstvo. Džibril je tražio da se otvori, pa mu je rečeno: ’Ko si ti?’ ’Ja sam Džibril’ - odgovorio je.

’A ko je s tobom’ - rečeno mu je.’Muhammed’odgovorio je i Džibril. Rečeno je zar mu je upućeno poslanstvo?’ "Da, upućeno mu je’ - rekao je Džibril.

Otvoreno nam je. Kad li tamo Ibrahim a.s. naslonjen na Ka’bu, koju svakodnevno udje sedamde- j set hiljada meleka koji se više ne vraćaju. Otišao je do j Sidretul-muntehaa, kad li tamo lišće poput slonovih ušiju, a plodovi poput zemljanog vrča. Sidru je pokrivao pokrivač od Božjih stvari. Niko od njegovih stvorenja nije u stanju da opiše ljepotu. Allah mi je ; objavio nešto od objave i stavio u dužnost pedeset j namaza u svakom danu i noći", rekao je Božji Poslanik.

"Silazio sam dok nisam dopro do Musa a.s., koji mi reče: "Šta je Gospodar stavio u dužnost tvojim sljedbenicima? Pedeset namaza u svakom danu i noći" - rekoh mu’-veli Božji Poslanik. Na to Musa a.s.

reče:"Povrati se svom Gospodaru i traži olakšicu svojim sljedbenicima, jer to oni neće moći podnijeti, ja sam to oprobao sa Izraelčanima", pa sam se vratio svome Gospodaru i rekao: "Moj Gospodaru olakšaj mojim sljedbenicima' pa mi je umanjio za pet namaza". Veli Božji Poslanik.

"Sišao sam do Musa a.s. pa mi reče: "Šta si uradio?" "Umanjeno mije za pet namaza" - odgovorih mu. A on mi reče: "Tvoji sljedbenici to ne mogu podnijeti, nego se vrati svome Gospodaru i traži olakšicu svojim sljedbenicima". "Pa sam se," veli Božji Poslanik, "neprestano vraćao izmedju mog Gospodara i Musaa a.s., a On mije umanjivao po pet namaza dok mi, na koncu, reče: "Muhammede, njih je pet, a u svakom danu i noći, za svaki namaz piše se deset, a to je pedeset namaza. Ko naumi uraditi kakvo dobro djelo, pa ga ne uradi piše mu se jedna nagrada, a ako ga uradi piše mu se deset. A ko naumi uraditi neko zlo delo, pa ga ne uradi ne piše mu se grijeh, a ako ga uradi piše mu se samo jedan grijeh".

Povrati se Musau a.s. i obavijesti ga, a on mu ponovo reče: "Povrati se svome Gospodaru i traži olakšicu svojim sljedbenicima, jer to oni ne mogu izdržati", reče Božji poslanik: "Vraćao sam se svome Gospodaru dok se nisam postidjeo".

Lejletul-Mi'radž je sretna i uzvišena noć, noć puna blagoslova, noć u kojoj je Muhammed a.s. tražio šefaat za svoj ummet. Kada je Muhammed a.s. stigao u Allahovu bliskost izrekavši riječi uzvišenog pozdra
va (etehijat):

U hadisu koji potvrdjuje navedeni razgovor Božjeg Poslanika sa Allahom dž.š. stoji:

Muhammed a.s. je rekao: "Kad sam stupio u Arš, htio sam uzeti svoju obuću. Tada sam čuo glas od Allaha: "Ne skidaj obuću! Arš i Kursijj su počašćeni pod tvojom obućom". Rekoh: "Moj Rabbe, mom bratu Musau Si rekao: "Skini obuću svoju, ti si u svetoj dolini Tuva!"Uzvišeni odgovori: "Približi Mi se, Ebul-Kasime! U Mene, Musa nije kao ti. Da, Musa je razgovarao sa Mnom, ali ti si Moj miljenik. Musa je tražio da Me vidi. Rekao sam mu: "Nećeš Me vidjeti prije nego Moj miljenik". Zatim čuh glas iznad sebe: "Ja dižem hidžab (zastor) koji je izmedju Mene i tebe!" "Kad Allah podiže hidžab, rekoh u zanosu: "Moj Odgojitelju: Ettehijjatu lilalii ve-s-salavatu ve-t-taj- jibatu!-Najlepši selam Allahu i poštovanje i sva dobra djela!" "Es-selamu alejke, ejuhe-n-nebijju, ve rahme- tullahi ve berekatuhu!" - "I tebi selam, vjerovjesniče, i Allahova milost i blagoslovi" - reče Uzvišeni Allah.

Ja dodadoh: "Es-selamu alejna ve ala ibaddi- llahi-s-salihin! -Selam svima nama i svim dobrim robovima Allah ovim. A Džibril-alejhi-s-selam- uzdah- nu: "Ešhedu en la ilahe illallah, ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!"

- Svjedočim da je samo Allah-Bog, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

Uzvišeni reče: "Približi Mi se, Ebul Kasime!", - i ja se približih do najbližeg odstojanja. Upita me: "Čime ćeš me počastiti, Moj Miljeniče?" "Mojim robovanjem Tebi", - odgovorio sam. Uzvišeni tada objavi: "Subhanellezi esra bi abdihi lejlen..." Uzvišeni je Onaj koji Svoga roba prenese jedne noći... Onda me upita: "Šta tražiš od mene?" Odgovorili: "Ummet!" "Pogledaj", -reče On, Uzvišeni,-ispred sebe". Pogledao sam i video veliko beskrajno more, a u njemu jedno drvo na tom drvetu pticu i u njezinu kljunu malo zemlje, koliko zrno. Veličanstveni, Moćni, reče: "More-to je Moja milost, ono drvo-to je dunjaluk, ptica je tvoj ummet, a ona mrva zemlje u njezinu kljunu-to su grijesi tvoga ummeta. Da ona ptica ispusti onu mrvu zemlje-da li bi se to primjetilo na morskoj površini? Nemoj brinuti za grijehe tvoga ummeta. Ja Sam Najmilostiviji. Kad oni ne bi griješili, stvorio bih koji griješe i opraštao im. Još dodade: "Tvom ummetu je jedna trećina grijeha oproštena tvojim noćašnjim dolaskom, druga trećina će mu biti oproštena tvojim šefa’atom na Sudnjem danu, a treća trećina će im biti oproštena Mojom milošću i oprostom".

Svaki Musliman, dakle ima svoj Mi’radž. Muhammed a.s. kaže:

"Namaz je Mi’radž vjernika".

Svaki iskreno pobožan musliman, koji s potpunim uvjetima i s razumjevanjem pristupa svom Mi’radžu i slavi Boga s ljubavlju iz dna duše, postpeno se uzdiže i razvija, te nošen Burakom Božje ljubavi dospeće do onoga stepena koji mu je odredjen i na njemu će se utopiti u blagodatima i u čarobnom svijetu Božje ljubavi".

LEJLETU-UL-BERAT
(Noć odredjivanja sudbine i obnove imana)

LEJLETU-UL-BERAT
Noć odredjivanja subine i obnove imana

Lejletu-ul-berat je petnaesta noć meseca ša'bana. Ova mubarek noć je značajna po tome što Allah dž.š. ove noći odredjuje sudbinu svim živim Inčima za godinu dana unaprijed.

Sudbine se odredjuju od ša’bana do ša’bana, odnosno od petnaeste noći Lejletu-ul-berata do slijedeće petnaeste noći Lejletu-ul-berata.

Ovo je i noć u kojoj Allah dž.š. oprašta grijehe svojih robova.

Verujemo i znamo, da sudbina jednom biću može odrediti samo

On koji gaje i stvorio, odnosno onaj koji ga u suštini najbolje poznaje, a to je Svevišnji Allah dž.š.

Naš poslanik Muhammed a.s. postio je mjesec ša’ban, a mubarek noć Lejletu-ul-berata provodio je isključivo u ibadetu i molitvi, pa je nama to preporučio. To se vidi iz sledećeg Alejhisselamovog liadisa:

"Kada nastupi petnaesta noć ša'bana, bdite u njoj, a dan koji slijedi postite".

U drugom hadisu Alejhisselam kaže:

"U petnaestoj noći ša'bana Uzvišeni Allah naloži meleku usmrćivanje svih onih bića koja u toj godini treba da umru".

Ovu mubarek noć treba da provedemo u ibadetu i molitvi. Trebamo se pokajati za počinjene grijehe

(tevbu učiniti i odreći se svega što je nevaljalo nadajući se u milost Svemogućeg da nam oprosti naše grijehe i propuste koje smo počinili).

Muhammed a.s.kaže:

"Dova je srž ibadeta", a "Istigfar je nabolja dova".

Zato je Lejletu-ul-berat noć istigfara, pokajanja, u kojoj Allah dž.š. prima iskreno pokajanje od njegovih robova.

Muhammed a.s. kaže:

"Pet je vremena u kojima neće biti odbijene dove, koje budu ispunjavale uslove upućene Allahu dž.š., a to su: svaka noć uoči petka, deseta noć mjeseca muharema (Javmu-ašura), noć u polovini ša'bana (Lejletu-ul-berat), i noć dvaju Bajrama".

Naša je islamska dužnost da se u svemu ugledamo na postupke i rad našeg Poslanika Muhammeda a.s. i da nam on bude svetao primjer kako bismo postigli njegov šefa'at na budućem svijetu,

"Vi u Allah ovom poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na ovom svijetu, i koji često Allaha spominje" (Kur'an 33:21).

U vezi ove mubarek noći naž poslanik kaže:

"U petnaestoj noći ša'bana sva su djela izložena Gospodaru svijetova, zato ja najviše volim da mi djela budu izložena pred Njim dok postim".

Lejletu-ul-berat je noć nagoveštaja mjeseca posta ramazana. Od ove noći do mjeseca ramazana ostaje još petnaest dana.

U ša'bana pored ove mubarek noći desili su se neki važni dogadjaji koji su bili presudni za dalje širenje islama.

1) Promjena kible

Medju značajne dogadjaje koji su se dogodili u ša'banu spada i promjena kible, od Bjet-ul-makdisa u Jerusalimu prema Kabi u Mekki.

Ebu Hatim el-busti kaže:

- Muslimani su se u namazu okretali prema Bjet-ul-makdisu u Jerusalimu 17 mjeseci i 3 dana... Allah dž.š. je poslaniku a.s. naredio da se u namazu okrene prema Kabi u četvrtak 15. ša'bana.

O ovome Berra 'ibn Azib kaže:

-Za Vjerovjesnikom a.s. sam klanjao okrenut prema Kuddusu 16 (ili 17) mjeseci dok nije objavljen ajet:

"I ma gde bili, okrenite lica svoja na tu stranu (tj.prema Kabi). (Kur'an

2:144)

Mekkanski mušrici su neprekidno prigovarali Poslaniku a.s. što se "u svojoj molitvi" okreće prema Jerusalimu i da je napustio i izdao "kiblu svojih predaka." Dok su u Medini, gde je došlo do naredje- nja o promjeni kible, Židovi govorili:

- Slijedi našu kiblu, izvjesno je slijedićeš i našu vjeru!

Ovo je peklo Poslanika a.s. zbog čega je često činio dovu, licem okrenut prema nebu, moleći za promjenu kible, želeći onu kiblu koju je imao Ibrahim a.s. Allah dž.š. je uslišio želju Svome Poslaniku i objavio mu:

"Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i Mi ćemo sigurno učiniti da se okreneš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom hramu! I magdje bili okrenite lica svoja na tu stranu. Onima kojima je data Knjiga sig
urno znaju da je to istina Gospodara njihova. Allah motri na ono što oni rade (Kur'an 2:144)

I ovo je jedan od razloga obilježavanja 15. noći mjeseca ša'bana.

2. Mjesec ša'ban je uvod u ramazan

Muhammed a.s. je u mjesecu ša'banu bio u intezivnom ibadetu u odnosu na prethodne mjesece. Noć je provodio u dugim nafilima, naročito dužeći kijam, zbog čega su mu noge zaticale, dok je dane provodio u postu, što je čudilo i brinulo njegove najbliže, pa su se pitali:

-Zašto? oproštene su mu sve pogreške, prošle i buduće?!

Hazreti Aiša r.a. ga je upitala:

- Čemu toliki ibadet, žrtva i upornost?

On je odgovorio:

- Zar da ne budem Bogu sluga zahvalan?!

Ebu Davud beleži predaju u kojoj stoji:

- Od svih mjeseci, Vjerovjesnik a.s. je najviše volio da posti ša'ban i tako ga post spoji sa ramazanom!

Već na početku redžeba on je ponavljao dovu koju je zabilježio Taberanija:

- Bože blagoslovi nas u redžebu i ša 'banu i daj nam da dočekamo ramazan!

Enes Ibn Malik r.a. veli:

- Kada bi nastupi ša'ban, muslimani bi uzeli mushafe u ruke i počeli učiti Kur'an, davali bi zekat siromašnima i pomoći nužnim, iz imetaka svojih, kako bi i oni mogli postiti ramazan.

3) Post u mjesecu ša'banu

U ša'banu je Muhammed a.s. postio više nego i u jednom drugom mjesecu, izuzimajući ramazan. Buharija, Muslim, Ebu Davud, Nesaija, Termizija i dr., te Ibn el-Kajjim u "Zad el-me'adu" od Aiše r.a. bilježi

hadis:

"Poslanik a.s. je toliko postio da smo počeli govorkati:

"Neće više jesti!" A onda bi počeo iz dana u dan jesti da smo kazali:

"Neće više postiti!" Nisam primjetio da je Poslanik a.s. postio ijedan mjesec u celosti izuzev ramazana, a nisam vidio da i u jednom mjesecu posti više dana nego li u ša'banu.

U jednoj drugoj predaji, Aiša r.a. veli:

-Od ša'bana, Poslanik a.s. nije postio samo nekoliko dana!-Dalje je istakla da mu je to bila praksa svake godine. Pa je Usame ibn Zejd rekao Poslaniku a.s.:

-Nisam primijetio da i u jednom mjesecu postiš kao u ša'banu?!

Odgovorio mu je:

-To je mjesec koji su ljudi zanemarili, iako je Iz med ju redžeba i ramazana. U njemu se dižu djela Gospodaru svijetova, a ja najviše volim da mi djela budu uzdignuta dok sam postač.

U časnom mjesecu redžebu lijepo je postiti, a ramazan je najodabraniji mjesec, jer je u njemu objavljen Kur'an, a postiti ga je stroga obaveza; uvod u njega je ša'ban koji se nalazi izmedju časnog i odabranog mjeseca. Svojim aktivnostima u redžebu, ša'banu i ramazanu Poslanik je ukazao na važnost
kontinuiteta u pobožnosti, samopožrtvovanju, disciplini, ustrajnosti i samokontroli. Postiti u ša'banu je priprema za ramazan, za mjesec obligatog posta u kome privrženost vjeri dolazi do punog izražaja. Post u ša'banu čeliči postača za ramazanska odricanja. Post u ša'banu je dobrovoljan ali preporučen, pohvalan kako se to vidi iz Muhammedove a.s. prakse.

Termizija bilježi hadis od Enesa r.a.:

-Upitan je Poslanik a.s. da lije, izuzev ramazan-' skog, najbolji post u ša'banu?

Odgovorio je:

-Sa'banom se uzvisuje ramazan!

-Kada je milostinja najpribranija?

U ramazanu!

U jednom hadisu kojeg su zabilježili Buharija i Muslim navodi se da je Poslanik a.s. postio cijeli mjesec ša'ban.

4) Petnaesta noć mjeseca ša'bana

Mnogo je hadisa koji ukazuju na značaj i važnost 15. noći ša'bana. Brojne su predaje ashaba o Poslanikovorn a.s. postupku u njoj.

Duhovnost ove noći je raznovrsna: nafila- namaz, učenje Kur ana, dova, zikr, istigfar, razmišljanje, itd.

Govoreći o ovoj noći, Poslanik je rekao daje to "lejletun mubareketun" (blagoslovljena noć), u kojoj vjernici stiču trajno Božje utočište, ulaze pod okrilje njegove milosti, a najčešće ovu noć naziva lejletu nisfu ša'ban

(noć polovice ša’bana).

Bejhakija bilježi daje hazreti Aiša r.a. rekla:

-Božji Poslanik a.s. je jedne noći klanjao nafilu ostavši toliko dugo na sedžbi da sani pomislila da je mrtav. Bivši u toj pomisli ustala sam (iz postelje) i dotakla ga, nakon čega se njegov prst pomače.

Kada je podigao glavu sa sedžbe i završio namaz, reče mi:

-O Aiša, (ili je rekao: o Rumena-,zar si pomislila da ti je Božji Poslanik uskratio tvoja prava?

-Ne. Allaha mi, Božji Poslaniče, ali sam pomislila da si umro zbog dugog trajanja tvoje sedžbe, reče Aiša.

-Znaš li koja je ovo noć, upita Poslanik.

-Allah i Božji poslanik to najbolje znaju, odgovorili.

-Ovo je noć polovine ša’bana (15.noć), u kojoj Allah promatra ljude i oprašta onima koji traže oprost, smiluje se onima koji mole milost a uskraćuje pakosnicima i njima sličnim, završi Poslanik a.s.

Dalje Aiša r.a. priča da je Muhammed a.s. u ovoj noći izlazio do groblja Beki’a, pa ga je tražila i našla gdje moli za vjernike, vjernice i šehide. To upućuje nas sve muslimane da se u ovoj noći treba sjetiti svojih umrlih i moliti za njihov oprost.

Muhammed a.s, kako bilježi Ibn Madždže od Alije r.a., preporučuje bdijenje 15. noći ša'bana i post narednog dana.

-Kada nastupi 15. noć ša’bana, provedite je u nafilu, a dan u postu. Sa zalaskom sunca i nastupom noći, Allah ukazuje naročitu pažnju Svojom milošću i oprostom, i govori:

-Traži li ko oprosta, da mu oprostim?! Traži li ko opskrbu (nafaku), da ga opskrbim?! Je li ko u nevolji, pa da ga izbavim?! I tako, On upućuje poziv za pozivom sve do osvita zore.

Lejletu -ul-magfire (noć oprosta) i Lejletul-’itk (noć oslobađanja) su, takodje nazivi 15. noći ša’bana. Ima mišljenja da je dobila to ime zbog opšteg oprosta grijeha mu’minima, kao što se ističe u hadisu Božjeg Poslanika a.s. koji prenosi Ebu Bekr r.a.:

-Allah sa ovosvjetskog neba spušta naročitu pažnju.

Svoje milosti 15. noći ša’bana i oprašta svima osim mušriku i čovjeku u čijem je srcu neprestano neprijateljstvo prema ljudima.

U nekoliko drugih hadisa se navodi da su iz opšteg oproštenja isključeni još: gatar, sihirbaz (koji se bavi magijom), notorni pijanac, onaj koji je neposlušan roditeljima i nemoralna osoba.

Oni koji se kaju za ono što su učinili, iskreno se vraćaju Allahu dž.š., biće pomilovani zbog čega ova noć nosi i naziv Lejlet-ul-gufran (noć pomilovanja).

Neizmjernost njenih blagodati i darova Muhammeda a.s. opisuje na interesantan način, kako bilježi Bejhakija, od Aiše r.a.:

-Došao mi je Džibril a.s. i kazao mi:

-Ovo je 15. noć ša’bana! U njoj Allah oslobodi od džehennema toliko ljudi koliko je dlaka na stadu Benu Kelba. Allah u njoj neće ni pogledati (okom Svoje milosti): mušrike, intrigaše, onog ko prekine veze sa svojom rodbinom, nemoralna čovjeka, onog ko je zločest prema svojim roditeljima i notornog pijanicu. Benu Kelb je u Poslanikovo doba bilo pleme koje je imalo najviše stoke u Arabiji.

Neki gnostici su ostavili vrlo interesantnu izreku o tri najvrednija mjeseca, što se naročito odnosi na odabrane noći u njima:

-Redžeb je za oproštanja od grijeha, ša’ban za čišćenje srca, a ramazan za približavanje znalcu svih tajni (Allahu).

Šejh ’Abdullatif Hamza, egipatski muftija u jednom svom radu o 15. noći ša’bana navodi hadis koji prenosi Enes b.Malik r.a.

- Četiri su noći kao i dani koji ih slijede, a dani kao i njihove noći, u kojima Allah dobrote dijeli jednom delu ljudi i zaštitu od vatre drugom dijelu i daje obilne Svoje darove, a to su: Lejletu-ul-kadar i dan koji je slijedi, lejletu-ul-’arafe i dan koji je slijedi, 15. noć ša’bana i dan koji je slijedi, kao i noć uoči petka I dan koji je slijedi.

Petnaesta noć ša’bana se naziva i Lejletu-ul-’ard (noć izlaganja dela). Muhammed a.s. je i to objasnio hadisom:

"U 15. noći ša’bana sva su djela izložena Gospodaru svjetova, zato ja najviše volim da mi djela budu izložena pred njim dok postim;

Čineći tu noć odabranom, uz nekoliko drugih, Allah dž.š. poklanja obilje svakog dobra onima koji Mu se obraćaju. U hadisu koji prenosi Aiša r.a. ističe sc da Allah obilno poklanja svoju dobrotu u četiri noći: u noći kurban-barjama, u noći ramazanskog bajrama, 15. noći ša'bana i lejletu-ul-’arefe".

Petnaestoj noći ša'bana dat je i naziv "Lejlet- ušš-efa’a" (noć zagovorništva), jer je u njoj Poslanik i.s. molio za svoj ummet i molba mu bila uslišena. Aiša r.a. prenosi da je Poslaniku a.s. došao Džibril i rekao mu:

-Allah dž.š. je oslobodio od džehennema pola tvog ummeta, a u ovoj noći ti je dao mogućnost da svojim šefa’atom oslobodiš drugu polovinu".

Shodno gornjem hadisu, s razlogom, ova noć ima još i naziv Lejletu-ul-’afv (noć isprike).

U nekoliko predaja navodi se da meleki imaju svoja dva bajrama lejletu idu-melaike i to 15. noć ša'bana i lejletu-ul-kadar u ramazanu, kada udružuju svoj ibadet sa ljudima što je za njih poseban dar u milosti Božjoj.

Kod nas je 15. noć ša’bana najpoznatija pod nazivom lejlet-ul-berat (beraet). Dogadjanja u njoj potvrdjuju taj naziv.

Ibni Abas veli da se u lejlet-ul-beratu izvrši raspored svega što će se u narednoj godini desiti, a u lejlet-ul-kadru to meleki prime na znanje i izvršenje.

Od Ata-a ibn Jesera se prenosi sljedeća predaja:
-Kad nastupi 15. noć ša’bana meleku smrti se predaje sahifa sa odredbom: "Usmrćuj prema ovom nalogu! Tako jedan čovjek posije usjev, drugi se oženi, j treći napravi kuću, a imena im na spisku skorih smrtnika sa kojim melek smrti samo što nije stigao da ih i usmrti."
Ibni el-Munzir, Ibn Džerir i Ibn Ebu Hatem bilježe daje ’Ikrima rekao:
-U 15. noći ša'bana se dogadjaju stvari od važnosti za cijelu godinu: nekima se produžava život, I neko bude upisan kao hadžija iako nema sredstava za I put...
Ibni Abas kaže:
-Allah u 15. noći ša’bana donese Svoju odredbu, a nalog za njeno sprovodjenje da u lejletu-ul- i kadru.
Ibni Hadžer smatra da se u 15. noći ša’bana | donosi odredba opšteg, a u lejletu-ul-kadru pojedi-
načnog karaktera.
Zbog mnogih svojih karakteristika neki su 15. noć ša’bana nazvali lejeltu-ul-kismi vet-takdir (noć rasporeda i odluke).
5) Kako provesti lejletu-ul-berat
Iz više hadisa smo mogli vidjeti da je Muhammed a.s. ovoj noći dao poseban značaj kroz dugotrajni ibadet, (nafilu) dovu i zikr.
Ibni Madže bilježi sljedeći hadis u kome nas Muhammed a.s. upućuje kako da provedemo ovu noć:
-Kada nastupi 15. noć ša’bana, bdite u njoj, a dan koji slijedi postite. Za vrijeme ashaba ova noć se obilježavala na način o kojem navodimo neka kazivanja.
Abdulaziz Hasan Kurješ navodi da su tabiini obilježavali ovu noć sa zikr om, dovama i istigfarom, zajednički u džamijama, Evza’ija, imam Sama (Damaske) više je bio za samostalni, pojedinačni ibadet, dok su:
Halid ibn Mi’dan el-Humsi, Meknuh ed- dimiški, Nu’man ibn’Amr el-Humsi i dr. tabiini Šama zajednički, džema'tski zikir u ovoj noći držali dozvoljenim, u koje ime su se i sami oblačili u novu odjeću, mirisali sa miomirisima i odlazili u džamije radi ibadeta, glasno učeći dove i istigfar. Njihovo mišljenje zastupa i Ishak ibn Ibrahim el-Hanzali, zvani Rahevejh, poznati stručnjak hadisa iz 3. vijeka hidžre, za kog je Ahmed rekao:
"Prema mom mišljenju on je jedan od muslimanskih prvaka kome je teško naći sličnog".
Omer ibn Abdulaziz je pisao namesniku Basre: -Posveti posebnu pažnju prema četiri noći u godini, jer ih je Allah nadario Svojom milošću: Prvoj noći redžeba, 15. noć ša’bana i dvema noćima uoči bajrama.
Pretežno je mišljenje uleme da je u ovoj noći dozvoljeno u džematu činiti dovu, istigfar i si. shodno jednoj poznatoj Poslanikovoj izreci:
-Kad god jedna grupa bude činila zikr Allaha, okruže je meleci i obaspe Njegova milost, da im spokojstvo i pohvaljuje ih onima koji su

kod Njega prenosi. (Muslim)

Profesor Muhamed Ibrahim Abdullah el-Bedri smatra da je nalila najbolji način obilježavanja ove noći. Ne spominje mesto niti ograničava vrijeme, već ostavlja svakom da za sebe odabere ono što mu najviše odgovara. Uz nafilu preporučuje se učenje Kur ana sa razumijevanjem, sa zikrom, kao što je izgovaranje božjih imena (el-esmau el-husna), sub-hanallah, elhamdulillah, la ilahe illallah, Allahu ekber, takodje sa dovom-posebno kur'anskim i poslani- kovim dovama. On takodje preporučuje čitanje hadisa i poučnih štiva.

Imami El-Gazali 15. noći ša'bana spominje nafilu od 100 rekata i od deset rekata (salatu-ul-hajr) u tu svrhu se okupljajući u džamijama...

Za potkrepu svojih stavova donosi izjavu čuvenog tabiina Hasana el-Basrija kome je trideset Vjerovesnikovih ashaba o ovoj noći kazalo slijedeće:

"Ko obavi nafilu u ovoj noći, Allah će mu ukazati pažnju sedamdeset puta i svaki put udovoljiti željama od kojih je najmanje oprost grijeha". Nafila "salat-ul-hajr" nema potvrdu u hadisu.

Imam En-Nevevi ne dopušta odredjivanje broja rekata ove nafile, a naročito o dovi koja se propisuje Abdullahu ibn Mes'udu.

Ko god se noću moli i izgovori:

LA ILAHEILLALLAHU VAHDEHU LA ŠERIKE LEHU. LEHULMULKU VE LEHUL-HAMDU VE HUVE ALA KULLI ŠEJ-IN KADIR. EL-HAMDU LILAHI VE SUBHA NEL -LAHI VE LA ILAHE ILLALLAHU VAL-LAHUEKBER VE LA HAVLE VA LA KUWETEILLA BILLAH. ALLAHUMMAGFIRLI, ili prouči drugu dovu, biće mu uvažena, pa ako uzme abdest (i klanja) primiče mu se namaz. Ovo je hadis kojeg prenosi Buharija.

Muslimani obnovite svoje imane u redžebu, ša'banu i ramazanu. Muhammed a.s. je rekao:

"Obnovite svoje imane", a ashabi su ga zapitali Božji Poslaniče, kako ćemo obnoviti svoje imane, Božji Poslanik je dodao:

"Izgovarajući riječi: Ešhedu en la ilahe illallahu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu" (Vjerujem i očitujem, da je samo jedan Bog i da je Muhammed Njegov rob i poslanik).

Tako bi i naša poruka bila:

"Obnovite imane, šehadetom, istigfarom, nafilom namazom i dovom za svoje umrle".

LEJLETU-UL-BEDR (Pobjeda ideje Islama)

LEJLETU-UL-BEDR
Pobjeda ideje Islama

Lejletu-ul-Bedr je noć koju svake godine proslavlja cio islamski svijet.

Ova manifestacija nije lokalnog, nego je opšteg islamskog karaktera. Ova manifestacija je vezana za sjećanje na Muhammeda a.s. i njegove hrabre drugove-ashabe, i simbol je islamske svijetlosti, solidarnosti i hrabrosti. Bedr je ostao vječita islamska otvorena pozornica, to su zbivanja koja traju u vječnosti jer su inspiracijom i vječnim idealom bodreni hrabri borci ostvarili svoje ciljeve.

Svaki dogadjaj ima svoje uzroke i posljedice pa i ovaj na Bedru. Muhammed a.s. želeći da bude tačno obaviješten o namjerama Mekkanaca, pošalje izvidnicu od osam Muhadžira pod vodjstvom Abdullaha ibn Džahša, uglednog mekanskog doseljenika. Muhammed a.s. je Abdullahu strogo naredio da izbjegava i najmanji sukob. Njegov je zadatak bio da ispita i izvidi kretanje Mekkanaca i da li oni eventualno spremaju kakvu akciju protiv Medine. Izvidnica je došla do mjesta Nahla na pola puta izmedju Mekke i Taifa i tu se sklonila u jednu zasjedu. Medjutim, dok su oni tu bili naidje iz Mekke jedan karavan na putu za Siriju. Vodja karavana bio je Amr ibn el-Hadremi
sa još četiri pratioca. Nije ni pomišljao da bi ga na putu mogao ko napasti i opljačkati, jer je bio nastupio mjesec redžeb, dani opšteg mira. Medjutim, kada je karavan došao u zasjedu kod Nahla, Abdullah ne mogavši odoljeti svom pljačkaškom nagonu, navali sa svojim drugovima iz zasjede na njih i ubije Amra, a dvojicu pratilaca sa cijelim karavanom zarobi. Druga dvojica sretno umaknu i odnesu glas u Mekku o onome što se dogodilo u Nahlu. To je bio prvi plijen i prvi neprijatelj kojeg su ubili muslimani.

Kada se Abdullah sa bogatim plijenom i dva zarobljenika vratio u Medinu, Muhammed a.s. ga je mirno primio i oštro ukorio ne samo za to što je prekoračio njegovo naredjenje, nego još više zbog toga što je svojim postupkom oskrnavio svete dane opšteg mira. Zbog toga od plijena nije htio ništa uzeti, nego je cio plijen sa zarobljenicima stavio pod sekvestar i predao drugome na čuvanje.

Kada su Mekkanci čuli za dogadjaj u Nahlu, uzbunili su se i na sve strane razvili žestoku akciju protiv Muhammeda a.s. "koji ne poštuje ni dane opšteg mira, koji su svakom Arapinu, bez razlike u vjeri, svetinja". Počeli su se spremati za osvetu. I medinski muslimani, najvjernije Muhammedove a.s. pristalice, osudjivali su Abdullahov postupak, Kur'an u ajetu koji je tim povodom objavljen, zamjera ovome slučaju, ali u isto vrijeme oštro zamjera i idelopok- lonicima:
"Pitaju te o svetom mjesecu, o ratovanju u njemu. Reci: -Ratovanje u njemu je veliki grijeh; ali je nevjrovanje u Allaha i odvraćanje od njegova puta i časnih mjesta i izgonjenje stanovnika njegovih iz njih još veći grijeh kod Allaha. A zlostavljanje je gore od ubijanja! Oni će se neprestano boriti protiv vas da vas odvrate od vjere vaše, ako budu mogli. A oni medju vama koji od vjere svoje otpadnu i kao nevjernici

umru, -njihova djela biće poništena i na ovom i na onom svijetu, i oni će stanovnici džehennema biti, u njemu će vječno ostati" (Kur’an 2: 217).

Iza toga je Muhammed a.s. naredio da se razdijeli plijen i primi otkup za dva zarobljenika.

Dva mjeseca posle toga dogodio se jedan slučaj, koji je silno podigao ugled muslimana: 17. dana Ramazana, druge godine po Hidžri, 624. po Isau a.s., sudarili su se prvi put medinski muslimani sa mekkanskim idolopoklonicima. Bitka u kojoj je sude- lovalo 314 muslimana i oko 1000 idolopoklonika, a koja se svršila sjajnom pobedom muslimana, vodila se u blizini mesta Bedra, 120 kilometara jugozapadno od Medine. U ovoj bici poginulo je sedamdeset idolopoklonika, medju njima dvadeset i četiri najuglednija mekkanska gradjanina, a šezdeset ih je palo u ropstvo. Muslimani su imali četrnaest mrtvih, šest Muhadžirina i osam Ensarija.

Glas o pobjedi muslimana na Bedru brzo je dopro do Mekke i Medine: u Mekki je zavladala teška žalost, u Medini sveopšte veselje. Svi medinski gra- djani, žensko i muško, staro i mlado, pošli su u susret pobjednicima. Muhammed a.s., da poštedi svoje mekkanske sugrađjane - zarobljenike od eventualnih podrugljivih dobacivanja od strane medinskog svijeta, prigodom njegovog trijumfalnog ulaska u grad, ušao je u Medinu jedan dan prije zarobljenika. Kada su mu sutra doveli zarobljenike, naredio je da im najpre skinu okove, a onda ih rasporedio po kućama medin- skih muslimana, preporučivši da sa zarobljenicima postupaju kao sa gostima. I uistinu, muslimani kojima su zarobljenici povjereni postupali su s njima bratski i prijateljski: s njima su zajedno jeli i pili, i u svakoj im prilici ukazivali najveću pažnju. To je podiglo još viši ugled muslimanima i u očima zarobljenika.

Nekoliko dana iza bitke na Bedru objavljen je početak osme sure Kur’ana "Plen" (Suretu-ul-Enfal) koja počinje ovim riječima:

"Pitaju te o plijenu. Reci: "plijen pripada Allahu i Poslaniku" Zato se bojte Allaha i izgladite medjusob- ne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici" (8:1).

Na osnovu toga ratni plen sa Bedra razdijeljen je medju pobjednicima na jednake dijelove: sam Muhammed a.a. uzeo je isto onoliko koliko i svaki drugi. U roku od šest nedelja od bitke na Bedru, Mekkanci su otkupili svoje zarobljenike. Onim zarobljenicima koji su bili siromašni i opterećeni velikom porodicom, Muhammed a.s. je poklonio slobodu bez otkupa pod uslovom da obećaju da se nikad više neće boriti na strani njegovih protivnika. Zarobljenike koji su znali čitati i pisati, Muhammed a.s. je zadržao neko vrijeme u Medini i zamolio ih da svaki od njih deset muslimanskih mladića nauči arapskom pismu i čitanju. Medju ovim mladićima koje su mekkanski zarobljenici učili pisati bio je Zejd ibn Sabit koji će se docnije zbog svoje pismenosti proslaviti, a kako je bio darovit, Muhammed a.s. je naredio da ga hebrejski nauče, kako bi mu mogao

poslužiti kao sekretar u dopisivanju sa Jevrejima.

Ako bismo tražili pravi odgovor na pitanje šta je pobijedilo na Bedru toliko nadmoćnog neprijatelja, najtačniji odgovor bi bio daje pobijedila vjera. Bila je to istinska vjera u Allaha dž.š., vjera u ono zašto se bori, i konačno, vjera u pobjedu. Ovi prvi pioniri odlikovali su se velikom čvrstinom imana i ljubavi prema islamu. Oni su na Bedru imali mnogo motiva za borbu. Bili su protjerani sa svojih ognjišta, mučeni, ubijani samo zato što su zavoljeli i prihvatili principe Kur'ana. Sada su na Bedru žarko željeli da neprijatelj osjeti njihovu snagu, da mu vrate sve dugove iz prošlosti. Želja da se kazne oni koji uništavaju ljudske slobode i prava nije bila nimalo slabija od snage njihova imena. Medjutim, ne smijemo zaboraviti daje ono što je naročito inspirisalo prve borce islama za ovu pobjedu, njihovo shvatanje džihada. Vjerovali su da se mora umrijeti, da onaj koji ne umre časno mora umrijeti sramno, da hrabrost ne umanjuje život, niti ga strah i kukavičluk produžuje. Smisao i filozofiju života i smrti uzeli su iz Kur'ana: "Sve što je živo umire Allahovom voljom u času sudjenom. Daćemo onome koji želi nagradu na ovom svijetu, a daćemo i onome koji želi nagradu na onom svijetu i sigurno ćemo nagraditi zahvalne". (Kur'an, 3:145).

Tako je Bedr za muslimane značio početak stvaranja i formiranja države, kulture i civilizacije, a za mnogobošce početak njihovog kraja.

Sjećanje i proslavljanje ovog datuma, kada nije pobjedilo samo oružje nego je pobjedilo i srce, kada je pobjedila vjera u Allaha dželešanuhu, kada je pobjedila ideja Islama ispunjava nas ponosom i bogatim porukama. U ovoj godini u istoriji Islama desili su se značajni dogadjaji koji su od velikog značaja za islam i muslimane uopšte: te godine propisan je post, sadakai-fitr i bajram-namaz, te uspostavljeno rodbinsko nasledje, a prestalo važiti pobratimstvo. I promjena Kible je uslijedila te godine. Sećanje na Bedr se obilježava u cijelom islamskom svijetu i s ponosom se govori o tom velikom istorijskom dogadjaju, koji je značio ogromno duševno zadovoljstvo, neograničeno pouzdanje u Allaha dž.š. i odanost svom vodji Muhammedu a.s. Ta pobjeda plemenitog čovjeka inspirisala je Muhammeda a.s. da on upravo na Bedru kaže:

"Vraćamo se iz malog u veliki boj-džihad, borbu u samom sebi".

Proslavljanjem ovog datuma kod naših muslimana se veže jedna manifestacija za opštu solidarnost sa svim muslimanima u svijetu i dosljednosti u Allahovim porukama, a to je sjećanje na muslimane u dijaspori..

Sjećanje na Bedr ne smije biti sjećanje na prošlost, već više od toga: treba se, u svjedu Bedra okrenuti sadašnjosti i budućnosti.

LEJLETU-UL-KADAR
(Noć početka objave Kur'ana i početak istinske pokornosti Allahu dž.š.)

"Mi smo ga počeli objavljivati u noći Kadr-a šta ti misliš šta Je noć Kadr? Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci-mclcki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj zbog odluke svake, sigurnost je u njoj sve dok zora ne svane"

(Kur'an, 97:1-5)

LE JLETU-UL-KADR

Lejlletu-ul-kadr je od svih mubarek noći najodabranija noć u godini. Ovu mubarek noć treba očekivati u poslednjoj trećini ramazana.

U zadnjih deset dana, prema riječima Božjeg Poslanika Muhammeda a.s., nalazi se i ova vrijedna mubarek noć, Lejletu-ul-Kadr.

Zvanično uzeto, to je 27. noć ramazana. Ali to nije sigurno. Jer, ni u Kur'anu, niti hadisu, nije precizno, koja je to noć.

Muhammed a.s. je bliže odredio i ukazao u kojim se noćima, vjerovatno, nalazi Lejletu-ul-Kadr, pa je rekao, da su to neparne noći u ovih posljednjih deset dana ramazana: 21, 23, 25, 27 i 29.

U tim noćima treba tražiti Lejletu-ul-Kadr.

U drugom hadisu, Muhammed a.s. je bio još precizniji i jasniji, pa je spomenuo samo tri noći: 25, 27 i 29. Zašto se ne zna tačno kada je Lejletu-ul- Kadr? Zato, da se mi, u svom ibadetu, ne bismo ograničili samo na tu jednu noć, a druge noći zanemarili. Sve ramazanske noći su odabrane, i imaju posebnu vrednost. U svakoj od tih noći prima se dova. Ali dova u odabranoj noći Lejletu-ul-Kadra mnogo više vrijedi i mnogostruko se više nagradjuje. To su vanredni trenuci, čak i u ramazanu izdvojeni i istaknuti, te odlikovani nad ostale ramazanske časove.

Pošto je utvrdjeno da se ova izuzetna mubarek noć, Lejletu-ul-Kadr, nalazi u zadnjih deset dana ramazana, najbolje je svih ovih deset poslednjih noći u ramazanu posvetiti u ibadetu, ili barem, u svakoj od tih noći, provesti jedan sat u vanrednom ibadetu. Tako možemo biti sigurni, da smo, na Lejletu-ul-Kadr, bili budni, i da smo iskoristili te dragocjene trenutke u skrušenoj molitvi i iskrenom ibadetu.

Znamo, da se Poslanik Muhammed a.s., u ovih posljednjih deset dana ramazana, povlačio u itikaf, i svih deset dana i noći provodio u ibadetu: u učenju, klanjanju i razmišljanju. Odatle je potekla ustanova itikaf.

U svakom većem mjestu gdje ima džamija, u kojoj se klanja svih pet vaktova namaza, dužni su muslimani da izaberu izmedju sebe dvojicu ili trojicu dobrih i pobožnih ljudi, koji će provesti ovih deset posljednjih dana ramazana u itikafu, posvetiti se ibadetu za sreću i napredak tog mjesta,

za beriket u svemu. Kada bi nastalo ovih deset dana ramazana Alejhisselam bi često budio svoje ukućane, da bi se u ovim noćima, posvetili vanrednom ibadetu, da bi se našli na kijamu, na sedždi ili u skrušenoj molitvi pred Svevišnjim, koji u ovim časovima otvara vrata svoje milosti. I mi smo dužni, da - po uzoru na Muhammeda a.s. u ovim poslednjim ramazanskim noćima otkidamo od sna i da što više vremena posvetimo ibadetu, da bismo tako iskoristili ove vrijedne časove i dragocjene trenutke, kada Allah dž.š. u izobilju, daruje svoju milost, nudi oprost grijeha i dijeli nagrade svojim robovima koji se Njega sjećaju i Njega poštuju. Po čemu je značajna ova odabrana noć, Lejletu -ul-Kadr? Značajna je na prvom mjestu, po tome, što je, u ovoj noći, počela objava časnog Kur'ana. To je veliki datum možda najveći, ne samo u istoriji islama, nego u istoriji cijelog čovječanstva.

Drugo, značajna je po tome, što Allah dž.š., u ovoj noći-izuzetno daruje obilje svoje milosti i obasipa njome sve svoje odabranike na Zemlji. Ta milost, predstavlja amnestiju za sve griješnike. I oni koji ne vjeruju, osjetiće blagodati te noći i te neizmjerne Allahove milosti.

Samo oni nisu svjesni, odakle dolazi ta milost. Jer Allahova milost, specijalno te noći, proteže se na sva njegova stvorenja, bez obzira da li Ga ona vjeruju ili ne.

Treće, ova je noć značajna i po tome što u njoj silaze meleki na Zemlju i dijele Allahove darove onim osobama koje zateknu u ibadetu. Meleki traže takvog čovjeka koji je svjestan vrijednosti i veličine tih dragocjenih trenutaka, pa kad ga nadju, obilno ga daruju.

Kakva šteta za onoga, koga zateknu na spavanju!

Četvrto, značajna je ova noć i po tome, što je, u ovoj noći, dova izuzetno - kabul dova. U to su se osvjedočili mnogi ljudi i generacije. Ko ima kakav veliki murad, pa u toj noći iskreno od sveg srca zamoli Alaha dž.š. da mu olakša i omogući da dodje do toga murada, Allah dž.š. će mu želju ispuniti, ako je on iskreni vjernik. Za sve vrijeme trajanja te noći, a naročito od jacije do sabaha, otvorena su vrata za primanje dova.

O veličanstvenosti ove noći govori nam sljedeći navod iz sure "Kadr:"

"Mi smo ga počeli objavljivati u noći Kadr-a šta ti misliš šta je noć Kadr? Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci-meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj sve dok zora ne svane" (Kur'an,97:1-5).

Ova noć je spasonosna sve dok zora ne svane, ona je vrednija od hiljadu drugih mjeseci ibadet činiti, a hiljadu mjeseci iznosi tridesethiljada noći ili preko osamdeset i tri godine! To znači, kada bi čovjek živio 83. godine pa ne bi ni spavao, nego stalno ibadet činio, ne bi mogao zaraditi onoliko sevaba, koliko može zaraditi ako samo ovu jednu noć, Lejletu-ul-Kadr, provede u ibadetu. Ova noć je za muslimane specijalno Allahov

dar. To je blagodat, koju je Allah dž.š. dao samo muslimanima, ummetu Muhammeda a.s. I po tome su muslimani odabrani ummet.

Blago onom ko ovu noć provede u ibadetu. Taj može dobiti najveću nagradu, oprost grijeha, i tako svoju dušu očistiti i spasiti. Zato Alijhisselam u jednom hadisu opisujući ljepote ramazana kaže:

"U ramazanu ima jedna noć, koja vrijedi više nego hiljadu mjeseci. Ko tu noć ne iskoristi, ko te noći ostane lišen Ailahove milosti, -taj je, zaista, lišen svakog dobra, taj će i dalje ostati nesretnik".

Zašto? Zato što se nije htio potruditi, što nije mogao od sebe žrtvovati ni toliko, da tu jednu noć ne spava. Sreća prolazi mimo njega, a on spava. Pa ko mu je onda kriv? Zar čovjek nije često sam uzrok svoje nesreće? Dobro mu se nudi, a on neće da ga prihvati. A za zlom trči! Zanosi se trčeći za onim što će ga opržiti. U haramu i u grijehu on nalazi slasti. Toliko mu je šejtan pamet zanio.

O ovome treba da promisle oni koji se žale na svoju sudbinu.

Nije sudbina kriva za njihovu nesreću, nego oni sami. Jer, oni kroje sebi sudbinu, svojim i rdjavim i nepromišljenim postupcima, a kad ih stignu posljedice, onda se žale na sudbinu.

Uspjeh u životu zavisi od nas samih. Ako smo uporni u svom radu, ako vjerujemo u uspjeh, onda ćemo savladati sve prepreke i doći do cilja. Ako nemamo vjere ni samopouzdanja, ako se kolebamo, pa na pola puta zastanemo, onda gubimo trku. Moramo biti na čisto s tim, šta je istina, gdje je pravi put, a gdje je stramputica. Za muslimane to mora biti jasno. To zato jer imamo Knjigu, u kojoj je sadržana sušta istina u koju nema nikakve sumnje.

Šta da učimo u ovim noćima, u ovih zadnjih deset dana ramazana, želeći da što bolje iskoristimo ove vrijedne časove nadajući se da ćemo u jednoj od ovih noći naići na tu odabranu noć, Lejletu-ul-Kadr? Najbolje je da učimo kur’anske dove, koje su kratke i jasne, razumljive, i koje, u malo riječi, imaju mnogo značenja. Jedna od takvih dova, koja je veoma prigodna za ovu priliku, je i ova kur’anska dova:

RABBENA ZALEMNA ENFUSENA, VE IN LEM TAGFIR LENA VE TERHAMNA, LE NEKUNENNE MINEL-HASIRIN!

Što u širem smislu znači:

-Ja Rabbi, mi smo sami sebi zulum počinjeli, sami sebi nepravdu nanijeli (jer svojim grijehovima, svojim lošim djelima i postupcima, ne možemo ništa Allahu dž.š. nauditi, nego samo možemo Njegovu srdžbu izazvati, pa smo onda sami sebi štetu učinili). Pa, ako nam Ti ne oprostiš i ako nam se ne smiluješ, mi smo izgubljeni.

Da nas Allah dž.š. sačuva takvog položaja u kojem bismo ostali bez nade i lišeni Njegove milosti.

Hazreti Aiša-radijalahu anha-postavila je jedanput ovakvo pitanje Muhammedu a.s. "Ja, Resullulah, kad bih ja znala, koja je noć Lejletu -

ul-Kadr, šta bi bilo najbolje da učim i da u dovi zaištem od Allaha dž.š.?"

Na to joj Božji poslanik odgovara:

-Ti, Aiša, uči ovu dovu: ALLAHUMME INNEKE AFUVUN, TUHIBBUL-AFVE, FAFUANNI! -Ja Rabbi! Ti mnogo opraštaš, i Ti voliš praštanje! Pa mi oprosti! Kako je ova dova lijepa i sadržajna! A kratka je. Svako bi je mogao lako napamet naučiti. To je jedna od najljepših i najkraćih dova, koju je hazreti Pejgamber preporučio da se uči i upućuje Allahu dž.š. u ovoj odabranoj noći.

Isto tako, lijepo je učiti i ostale Alejhisselamove dove, koje je on upućivao Allahu dž.š. u ovakvim prilikama.

Jedna od tih dova, vrlo kratka i sažeta, je i ova:

ALLAHUMME, MAGFIRETUKE EVSE'U MIN ZUNUBI, VE RAHMETUKE ERDŽA INDI MIN AMELI!

-Ja Rabbi! Tvoj je magfiret širi i prostraniji od mojih grijeha!

(Šta su moji grijesi, ja Rabbi, prema širini i veličini Tvoga rahmeta i magfireta! Oni se gube i utapaju u moru Tvoje milosti).

-Ja Rabbi, ja se više uzdam u Tvoju milost, nego u svoja djela!

(Strahujem da mi ne pretegne strana mojih rdjavih djela! Zato mi je, jedina nada Tvoja neizmjerna milost).

Ima jedna dova, u kojoj se traži oprost, a koju je Muhammed a.s. iskazao tako lijepim i biranim riječima, da ju je nazvao "Sjejdul-istigfar", tj.najbolji način traženja oprosta. Taj istigfar malo je duži i glasi ovako:

ALLAHUMME, ENTE RABBI; LA ILAHE ILLA ENTE, HALEKTENI, VE ENE ABDUKE; VEENEALA AHDIKE VE VA 'DIKE, MESTATA'TU, EVZUBIKE MIN ŠERRI MA SANA 'TU, EBU'U LEKE BI NI'METIKE 'ALEJJE,VE EBU'U BI ZENBI, FAGFIRLI FEINNEHULA JAGFIRUZZUNUBE ILLA ENTE.

- Ja Rabbi! Ti si moj Gospodar! Nema drugoga Boga osim Tebe! Ti si mene stvorio, i ja sam tvoj rob! Ja sam ustrajan, i održavam, koliko mogu, riječi i obavezu koju sam ti dao!

(To jest: Ja Rabbi, ja sam Tebi obećao, i obavezu dao, da ću biti Tvoj vjerni rob, da ću se pokoravati Tvojoj volji i propisima Tvoje vjere, dini islama

- i. Tu riječ i obećanje ja izvršavam, koliko mogu,-uko- liko me nepredvidjene stvari i okolnosti u tome ne spriječe).

- Ja se Tebi utičem od zla svojih djela!

(To jest: - Ja Rabbi, ja svojim rdjavim djelima i grijesima nisam ništa Tebi naudio, nego sam sam sebi zulum počinio! I sad, posljedice tih mojih rdjavih djela, mene stižu. Ja Rabbi, ja nemam kud, nego da se opet Tebi obratim, da me Ti sačuvaš od loših posljedica mojih vlastitih rdjavih djela).

- Ja priznajem Tvoje blagodati i nimete, kojima si me obasuo, (I zahvalan sam Ti na njima).

- Isto tako, ja priznajem i svoje grijehe. (Stidim se pred Tobom i kajem, što sam ih počinio).
- Pa, Ti meni moje grijehe oprosti - Jer Ti jedini opraštaš grijehe, i to prvenstveno onim Svojim robovima koji se Tebi obrate sa iskrenom tevbom i koji od Tebe traže oprosta za svoje grijehe).

Eto tako u ovom smislu, i ovako biranim riječima, treba se obraćati Allahu dž.š. u ovim mubarek noćima i tražiti Njegovu milost.

Najveća sreća je za jednog vjernika-da mu Allah dž.š. grijehe oprosti. A eto, kao što vidimo, pruža nam se mogućnost da ovu veliku i rijetku priliku sada iskoristimo.

Osim dove, lijepo je, u ovim noćima, klanjati kazaeta. Svako ima propuštenih namaza, pa treba da ih naklanja.

A ova noć, Lejletu-ul-Kadr, je najbolja prilika za to.

Može Allah dž.š. dati, pa da nam taj jedan namaz, koji mi sada naklanjamo, vrijedi kao hiljadu drugih namaza jer ibadet u ovoj noći, izuzetno se priznaje i cijeni i mnogostruko se nagradjuje.

Ovu noć, Lejltu-ul-Kadr, Allah dž.š. dodijelio nam je dar iz Svoje velike milosti, da možemo, za jedan čas, postići onaj cilj do kojeg nismo bili u stanju doći ni u toku cijelog života. Toliko vrijedi jedan trenutak ove dragocene noći.

U ovoj noći treba se sjetiti umrlih: roditelja, rodjaka, prijatelja... Njima treba posvjetiti dovu. Naša dova će im pomoći, da im se Allah dž.š. smiluje i da im olakša stanje, u kome se nalaze. Kako nam je drago kad nas u nevolju posjeti prijatelj, interesuje se za nas, ili nam donese kakav dar! Isto tako, i umrloj osobi, stižu darovi od našeg učenja i naših dova. Ne smijemo, dakle, zaboraviti one, koji su pre nas umrli. Sjećajući se njih, mi ćemo zaslužiti da se i nas neko sjeti, kad napustimo ovaj svijet. Svako bi od nas želio da ostavi lijepu uspomenu iza sebe i da njegovo ime ne padne u zaborav.

U ovim noćima potrebno se sjetiti muslimana koji vode pravednu borbu za slobodu, za svoju zemlju i svoja ognjišta. Moramo biti svjesni da Allah dž.š. daje pobjedu i poraz, da On prema zaslugama nekoga obara a nekoga uzdiže. Zaslužnima će Allah biti na pomoći, zato mu se obraćamo prigodnim dovama.

Ako smo na pravom putu i ako smo Njemu pokorni i odani, On će nas uzeti u zaštitu i obradovati.

Naša tevba, mora biti iskrena. Vjernik treba da je svjestan da nevidljivi neprijatelj - šejtan kojeg je Allah dž.š. prokleo i iz dženneta protjerao, čeka svaku priliku da čovjeka skrene s pravog Allahova puta, ali u tome može uspjeti samo kod nestabilnih i labilnih vjernika koji nisu iskreno shvatili Allahovu uputu. Čovjeka takodje vrebaju mnogobrojni neprijatelji koji se nalaze u samom njegovom organizmu (strast, srdžba, težnja ka

oholosti, sklonost ka ostalim porocima koji su suprotni islamskim načelima i dr.),
i sa kojim može voditi borbu samo uz Allahovu pomoć. Ako se ne bude u Alahha dž.š. pouzdao i od njega iskrenu pomoć tražio, sigurno će propasti, jer će brzo zalutati.

U svim dovama treba da zamolimo Allaha dž.š. za slogu medju muslimanima, jer bez sloge, nema sreće i napretka.

Ova mubarek noć je rijetka prilika da zamo
limo Allaha dž.š. da nam pomogne u tom smislu i u onome gde smo izrazito slabi, jer bez Njegove pomoći, mi ne možemo ništa ostvariti.

Recimo ukratko da je to noć početka objave Kur'ana, početak istinske čovjekove pokornosti Jednom i Jedinom Bogu-Allahu dželešanuhu, početak rušenja i brisanje svih lažnih božanstava, razbijanja svih okova i istinskog oslobadjanja čovjeka od svih vidova poniženja. Čovjeku je pružena izvanredna mogućnost da jednom zauvijek zbaci teški teret, oslobodi se robovanja i služenja bilo kome ili čemu drugom osim Jednom i Jedinom Bogu, Stvoritelju, Gospodaru, Ravnatelju čitavog Kosmosa i svega što je u njemu. Tako je početak objave Kur'ana u ovoj mubarek noći bio, uistinu, početak novog istinskog ljudskog života.

Ovo je bila prekretnica izmedju dva razdoblja i prva kap Božje milosti koja je došla da ljude izvede iz tmine na svijetlo, iz zablude na pravi put iz nesreće u sreću... Ova blagoslovljena kiša je padala dvadeset i tri godine, dok Allah nije upotpunio svoju vjeru i usavršio blagodat, završio objavu ove Mudre opomene... Znači, prva kur'anska objava bila je prvi plod ove velike blagodati i uspomena na nju je vezana za datum njenog objavljivanja.

Neka nam Allah u njoj da zdravlje, sigurnost i mir, Amin!

LEJLETU-UL-'ARAFE
(Noć Arafata)

LEJLETU-UL-'ARAFE Noć Arafata

Ova noć je 9. zul-hiždžeta, uoči izlaska hadžija na Arafat. Povodom ove noći, koja se smatra odabranom i u kojoj se treba posvetiti ibadetu, učenju Kur'ana, i traženju oprosta od Allaha dž.š. za učinjene grijehe, postoje hadisi Muhammeda a.s. i izreke velikih islamskih učenjaka. Ovom prilikom navodimo neke od njih:

Šejh 'Abdullatif Hamza, egipatski muftija u jednom svom radu o 15. noći ša'bana navodi hadis koji prenosi Enes b.Malik r.a. gde u četiri odabrane noći ubraja i Lejletu-ul-'arafe:

"Četiri su noći i dani koji ih slijede, a dani kao
i njihove noći, u kojima Allah dž.š. dobrote dijeli jednom dijelu ljudi i zaštitu od vatre drugom dijelu i daje obilne Svoje darove, a to su: Lejlet-

ul-Kadr i dan koji je slijedi, Lejletu-ul-'arafe i dan koji je slijedi, 15. noć ša'bana i dan koji je slijedi i uoći petka i dan koji je slijedi".

Čineći tu noć odabranom uz nekoliko drugih, Allah dž.š. poklanja obilje svakog dobra onima koji Mu se obraćaju, kao u hadisu koji prenosi Aiša r.a. ističe se da "Allah obilno poklanja svoju dobrotu u četiri noći: u noć Kurban-bajrama, u noć Ramazanskog-bajrama, 15. noć ša'bana i 9. noć zul-hidždžeta-lejletu-ul-'arafe".

Na noć Lejletu-ul-'Arafe, Muhammed a.s. je praktikovao (te je zato to sunet) u odlasku svratiti na Minu. Tu je on provodio ovu noć je obavio hadždž-ul- veda (oprosni hadždž). Medjutim, ovo je u današnjim uslovima obavljanja hadždža iz tehničkih razloga neizvodljivo, pa većina hadžija to ne čini, jer je Mina toliko tijesna dolina za sadašnji broj hodočasnika, pa nije moguće da se dovezu hadžije na Minu, prenoće i sutradan rano, opet, prevezu na Arafat. Osim toga, utvrdjeno je da je Muhammed a.s. prenoćio na Mini, da bi se hodočasnici odmorili, za čim danas nema potrebe. Prema tome, hodočasnici ovu noć dočekuju na Arafatu u svojim šatorima i tu osvanu na dan uoči Kurban-bajrama.

Veliki islamski učenjak Muhamed el-Gazali u svom djelu "Ihjaul-ulmud-din" navodi petnaest noći koje treba obilježiti u toku godine.

To su ove noći:

-šest noći ramazana (17,21,23,25,27 i 29);
-l.noć muharrema (uoči Nove hidžretske godine);
-10. noć muharrema (ašure);
-12. noć rebi-ul-ewela (rodjenje Muhammeda a.s.);
-1. noć uoči petka u redžebu (regaib);
-27. noć redžeba (Isra' i Mi'radž);
-15. noć ša'bana (berat);
-9. noć zul-hidždže (lejlet-ul-'Arefe);
-noći uoči dva Bajrama.

Neki islamski učenjaci vele da je Allah dž.š. počastio Muhammeda a.s. sa deset počasti izmedju kojih je i dan Arafata a to su:

1. Allahov mubarek mjesec redžeb; 2. Mjesec ša'bana;
3. Mjesec ramazan; 4. Noć lejletu-ul-Kadr; 5. Prvi dan Ramazanskog bajrama, 6. Deset prvih dana zul- hidždžeta; 7. Dan stajanja na Arafatu (javmi-'arefe); 8. Prvi dan Kurban-bajrama; 9. Petak-dan u kojem se klanja džuma i 10. Deseti dan muharrema (javmi- 'ašura).

Boravak na Arafatu je jedan od osnovnih farzo- va hadždža, prema našem mezhebu o čemu je Muhammed a.s. rekao:

"Nema dana u kojem Allah dž.š. više oslobodi robova od vatre nego što je to dan Arafata". Sunet je da hodočasnik što više uči Kur'an, salavate i telbiju donosi. Hadis je preneo Muslim.

O postu devetog dana zul-hidžeta, to jest dan boravka na Arafatu, Buharija prenosi sledeći hadis: "Čuo sam Umjera, oslobodjenog roba majke Fadlove kako prenosi od Fadlove majke: "Svijet je sumnjao o postu Vjerovjesnika a.s. devetog dana zul- hidždžeta, pa sam poslala Vjerovjesniku a.s. jedan napitak (mlijeko) i on gaje popio".

Vjernicima se preporučuje da noć uoči 9. zul- hidždžeta provedu u što većem ibadetu, pobožnosti, učenju Kur’ana i zikru kao i nafile namazu.

POGOVOR

Na ideju da obradimo Islamske praznike i odabrane noći i prezentiramo širokoj čitalačkoj publici u vidu posebne publikacije, došli smo iz više razloga:

- muslimani Sandžaka nemaju u dovoljnoj mjeri štampanih izvora u kojima se na dostupan način, na maternjem bošnjačkom jeziku, prezentiraju izvorne vrijednosti islama. Literatura koja bi bila dostupna najvećem broju vjernika je nedovoljna, nedovoljno je časopisa, listova i drugog štampanog materijala. Tako vrijednosti islama, posebno njegove poruke u kojima su sadržane obaveze svakog muslimana, ostaju blago koje je dostupno samo posebno naučenima, ulemi;
- usmenim predavanjima (dersovima), iz ovih ili onih razloga, prisustvuje nesrazmjerno malo slušalaca. Pored toga, uvijek je prisutna opasnost da će onaj ko je slušao predavanje (ders) na odredjeni način unijeti subjektivnog u daljem prenošenju i tumačenju. Pisani materijal je uvijek isti, te mu se moguće vraćati nebrojeno mnogo puta;
- poseban razlog našeg rada na ovoj publikaciji jeste stalna prijetnja da se važni datumi iz istorije islama, islamski praznici i odabrane noći, blagdani uopšte, zaboravljaju, čime im se umanjuje vrijednost;
- konačno, naš rad na ovoj publikaciji ima i opšti cilj: naučiti nenaučene, naputiti i usmjeriti one koji su na stranputici, ohrabriti i osokoliti bogobojazne i pridružiti se onima koji uče.

Naš cilj nije uzdizanje sebe, već služenje Allahu dž.š. i slijedi puta Njegovog Poslanika Muhammeda a.s.

U tu svrhu poklanjamo ovu knjigu vjernicima, islamske vjere, onima koji će se ovoj vjeri sigurno vratiti i onima koji će tek primiti islam, uz podsjećanje:

"O vjernici, borite se protiv nevjernika, koji su vam blizu i neka nadju u vama snagu. I znajte da je Allah s Bogobojaznima". (Kur’an, 16:124)

Našom borbom protiv onih koji ne vjeruju u boga smatramo širenje vjere i upućivanje u vjeru.

"U ime Boga, Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog

1. (Slava i) hvala Bogu, Gospodaru svijetova,
2. Sveopćem Dobročinitelju, Milostivom,

3. Gospodaru Sudnjeg dana,
4. Samo Tebe obožavamo i samo od tebe tražimo pomoć,
5. Uputi nas na pravi put,
6. na put onih (dobrih Tvojih stvorova) koje si obasuo (neiscrpnim obiljem i) blagodatima Svojim,
7. (i) na koje se nije izlila (srdžba Tvoja i) gnjev Tvoj i koji nijesu zalutali (s puta Istine).

Amin!"